ISSN:2148-2691

Researcher: Social Science Studies

(2020) Cilt 8 / Sayı 1, s. 161-203

Geliş Tarihi: 20.02.2020 **Kabul Tarihi: 20.03.2020** **Online Yayın Tarihi: 23.03.2020**

Türkiye'deki Üniversitelerinin Misyon ve Vizyon İfadelerinin Tematik Olarak İncelenmesi[1]

Meryem EMEKCİ[2], Süleyman DOĞAN[3]

Özet

Bu araştırma devlet ve vakıf üniversitelerinin stratejik planlarındaki misyon ve vizyon ifadelerini tematik açıdan incelemeyi ve analiz etmeyi amaçlamaktadır. Misyon ve vizyon ifadeleri arasındaki benzerliklerin ve farklı yönlerin ortaya konulması ise çalışmanın alt amacını oluşturmaktadır. Bu araştırma yükseköğretim kurumlarının gerçekçi ve gerçekçi olmayan bir ifadeye dayanan misyon ve vizyon ifadelerinin kurum açısından ne gibi sonuçlar doğuracağını öngörebilmeleri açısından önemli bir konudur. Araştırmanın evrenini 108 devlet üniversitesi ve 68 vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 176 üniversite oluşturmaktadır. 176 üniversitenin stratejik planında yer alan misyon ve vizyon ifadelerine ait veriler doküman incelemesi tekniği ile toplanmış, nitel bir araştırma yöntemi olan içerik analizi ile çözümlenmiştir. Misyon ve vizyon ifadeleri dört ana tema altında toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, üniversitelerin stratejik planlarında yer alan Misyon ifadelerinde en sıklıkla görülen temanın "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" tema, Vizyon ifadeleri içinde en sık görülen temanın ise "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" teması olduğu tespit edilmiştir. Devlet üniversitelerinin misyon ifadelerinde en sık görülen temanın "Toplumsal İşlevine Yönelik" teması olduğu, Vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde en sık görülen temanın "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" teması olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Misyon, Vizyon, Üniversite, Strateji, Stratejik Plan.

Investigation of Mission and Vision Expressions of Universities in Turkey

Abstract

This research aims to examine and analyze the mission and vision statements in the strategic plans of state and foundation universities. The sub-objective of the study is to reveal the similarities and different aspects between mission and vision statements. This research is an important issue in terms of predicting the results of the mission and vision statements based on a realistic and unrealistic expression of higher education institutions. The universe of the study consists of 176 universities, 108 state universities and 68 foundation universities. The data of the mission and vision statements in the strategic plan of 176 universities were collected by document analysis technique and analyzed by content analysis which is a qualitative research method. Mission and vision statements are grouped under four main themes. As a result of the research, it is determined that the most common theme in

[1]Bu çalışma aynı başlıkta Doç.Dr.Süleyman Doğan'ın danışmanlığında Meryem Emekci tarafından 2019'da tamamlanan tezden üretilmiştir.

[2] Öğretmen, İstanbul/Fatih-Fethiye Ortaokul, E-posta:m.emekci@gmail.com , **ORCID:**

[3] Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversite, E-posta:sudogan@yildiz.edu.tr, **ORCID:** orcid.org/0000-0003-1825-2583

the mission statements included in the strategic plans of the universities is to train the quality manpower and the most common theme in the Vision statements is the theme of training the quality manpower. The most common theme in the mission statements of the state universities is the theme of Social Function, It has been determined that the most common theme in the mission statements of private universities is to raise the Quality Manpower theme.

Key Words: Mission, Vision, University, Strategy, Strategy Planning.

GİRİŞ

21. yüzyılın ilk çeyreğinde kitle iletişim, bilgi ve bilişim teknolojilerinde yaşanan küresel gelişmeler, artan rekabet koşulları, yükseköğretim alanında da kurumların sistemlerini ve stratejilerini yeniden değerlendirmesini ve yapılandırmasını gerekli hale getirmiştir. Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, bilgi ekonomilerinin yükselişe geçmesi, bilgi toplumu olma sürecindeki sosyal değişimler, yükseköğretim kurumlarına yönelik talebin ve kaliteli hizmet beklentisinin artması, büyüyen ve her geçen gün sayıları artan yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim, akademik araştırma ve idari hizmetlerinde stratejik yaklaşımlarını kaçınılmaz hale getirmektedir. Türkiye'de devlet ve özel üniversite sayısında bir artış yaşanmaktadır. Bu durum özel üniversiteler açısından risk ve rekabet ortamını da beraberinde getirmektedir. Eğitim ve öğretimde kalite, yenilikler, farklılıklar ve çeşitli sosyal olanaklar rekabet ortamında ön plana çıkmaktadır. Yükseköğrenime yönelik ilgi devlet üniversitelerini de rekabet koşullarına dahil etmektedir. Kurumlar rekabet koşullarında daha iyi ve daha kaliteli bir eğitim verebilmek için çeşitli projelere, organizasyonlara ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerine yönelmektedirler. Kurumların daha kaliteli bir eğitim hizmeti verebilmesi ve başarı devamlılığının sağlanabilmesi için idari hizmetlerde iyi bir yönetimin ve hizmetlerin kalitesi de ön plana çıkmaktadır. Bir örgütü başarılı kılan en etken unsur iyi bir yönetimdir. Yönetim kurumun tüm faaliyetlerinin uygulayıcısıdır. Bu açıdan yönetimin planlı bir stratejisinin, bu stratejiyi uygulayacak misyon ve vizyon ifadelerinin önceden belirlenmiş olması gerekmektedir. Bu nedenle yönetim performansının ölçülmesi, akademik ve idari hizmetlerin kalitesinin değerlendirilmesi artan rekabet koşullarında önem kazanmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında uygulanmaya başlanılan eğitim-öğretim, akademik ve idari hizmetlerin kalite ölçüm ve değerlendirmelerinin, araştırma, eğitim ve öğretimin gelişmesinde önemli bir etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının sayısındaki artış ve yükseköğretim eğitimine yönelik artan talepler, devlet üniversitelerinin idari ve mali özerkliklerinin genişletilmesi, özel eğitim veren vakıf üniversitelerinin de rekabete dahil olması, yükseköğretimde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kalite güvencesi sorununu gündeme getirmiştir. Türkiye'de yükseköğretime yapılan kamu finansmanının artış eğiliminde olduğu görülmektedir (Çelik ve diğerleri, 2017: 210).

Üniversitelerin çoğalması, küreselleşmesi, coğrafi sınırları aşan öğrenci hareketliliği, serbest piyasa ekonomisine dayalı rekabette eğitim hizmetlerinin serbest dolaşımı kalite güvence sorununu hem ulusal hem de uluslararası boyutlara taşımıştır. "Türkiye'de 2007 yılında 16 bine yakın olan uluslararası öğrenci sayısı, 10 yıl boyunca büyük bir artış göstererek 2017 yılında 108 bine ulaşmıştır" (Çelik ve diğerleri, 2017: 211). Lisans eğitim programlarının akreditasyonu, diplomaların tanınması ve denkliği konusu çok taraflı

ilişkilerin önemli bir konusu haline gelmiştir. Öncelikli olarak gelişmiş ülkelerde eğitimde kalitenin belirlenebilmesi için özerk kurumlar olarak "Ulusal Kalite Güvencesi Ajansı", sonraki aşamada ise "Uluslararası Kalite Güvence Ajansları" kurulmuştur. Bu ajanslar yükseköğretimde kalite güvencesi standartları ve eğitim-öğretim hizmetlerinde kalite güvencesine yönelik farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Ajansların görevi ise yükseköğretimde ideal standartlarda kaliteyi saptamak, yükseköğretim kurumlarının iç ve dış değerlendirmelerini incelemek, kurumların eksik, zayıf yanlarını tespit etmek, bu tespitlere karşılık öneriler sunmak ve gelişmeleri izlemek, çok taraflı ilişkilerde yurtdışındaki kurumları ve kamuoyunu bilgilendirmek şeklinde özetlenebilmektedir.

Türkiye'de kalite güvence sistemi yükseköğretim kurumları tarafından yıllık olarak yapılan iç değerlendirme ve beş yılda bir yapılan dış değerlendirme sistemine dayanmaktadır. Bu sistem program olarak belirlenen eğitim-öğretimin kalitesini "Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi" altında garanti altına almak için akreditasyon ve değerlendirme süreçlerini de içermektedir. Yükseköğretim kurumları (üniversiteler) her yıl kurumsal iç değerlendirme raporu hazırlamaktadırlar. Bu raporlar dikkate alınarak en çok beş yıl süresince en az bir kez Yükseköğretim Kalite Kurulunun gözetiminde yürütülen dış değerlendirme sürecine de dahil edilmektedir. Kalite güvence yaklaşımları doğrultusunda yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim, akademik ve idari hizmetlerinin kalite düzeyleri değerlendirilmektedir. Aynı zamanda kalite geliştirme faaliyetlerinin değerlendirilebilmesi için de ulusal düzeyde kalite ajansları oluşturulmakta ve dış değerlendiriciler tarafından kurumların kalite düzeylerinin belirlenebilmesi sağlanmaktadır. Eğitim-öğretimin, akademik faaliyetlerin ve idari hizmetlerin kalitesinin iç değerlendirmeleri ilgili yükseköğretim kurumunun yetkilendirdiği değerlendiriciler tarafından yapılırken, dış değerlendirmeler Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından tanınan ve yetkilendirilen yurtiçi ve yurtdışındaki bağımsız kurum veya kuruluşlarca yapılmaktadır.

Stratejik planlar doğrultusunda belirlenen misyon ve vizyon açıklamaları devlet ve vakıf üniversitelerinin akademik ve idari hizmetlerinin yıl içinde kurum içi öz (iç) değerlendirmeye, beş yılda en az 1 kez olmak üzere dış değerlendirilme sürecine katılmaktadır. Yükseköğretim kurumlarının stratejik planlarında yer alan misyon ve vizyon ifadeleri kurumun var oluş kimliğini tanımlamakta ve geleceğe yönelik beklentilerini yansıtmaktadır. Bu nedenle misyon ve vizyon ifadelerinin belirlenmesi ve ifadelerin niteliği kurum için kritik bir öneme sahiptir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve küresel ekonomik rekabet, yükseköğretim kurumlarının çalışma modellerini ve işlevlerini değiştirmekte, eğitim-öğretim anlayışını da sürekli güncellemektedir. Ayrıca yükseköğretim kurumlarının stratejik planlarında belirledikleri misyon ve vizyon açıklamalarının da gelişen süreçler içerisinde güncellendiği görülmektedir.

Bu araştırma devlet ve vakıf üniversitelerinin stratejik planlarında bir yol haritası olarak belirledikleri misyon ve vizyon ifadelerinin tematik olarak incelenmesini konu edinmektedir. Üniversitelerin kamuoyu ile paylaştığı stratejik planlarında yer verdikleri misyon ve vizyon ifadeleri incelenmektedir. Bu araştırma dört bölümden oluşmaktadır.

Bu araştırma literatür taramasından yola çıkılarak, birincil verilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda içerik analizi yöntemine dayanmaktadır.

Problemler

İç değerlendirme ve dış değerlendirme sürecine katılan kurumların daha çok eğitim-öğretim ve idari hizmetlere yönelik kalite güvence yaklaşımları ön plana çıktığı, misyon ve vizyon ifadelerinin ölçüm ve değerlendirilmesinin ise geri planda kaldığı saptanmıştır.

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının stratejik planlarında yer verdiği misyon ve vizyon ifadeleri ne yönde gerçekleşmiştir. Yükseköğretim kurumlarının varmak istediği hedefler ne yöndedir. Araştırmanın problemi cümlesini; "Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon ifadelerindeki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?" soru cümlesi oluşturmaktadır.

Alt Problemler

Araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmaktadır:

Alt Problem 1: Yükseköğretim kurumlarının misyon ifadelerinde öne çıkan temalar nelerdir?

Alt Problem 2: Yükseköğretim kurumlarının vizyon ifadelerinde öne çıkan temalar nelerdir?

Alt Problem 3: Yükseköğretim kurumlarının misyon ifadelerinde vurgulanan temalar ile vizyon ifadelerinde vurgulanan temalar uyumlu ve tutarlı mıdır?

Alt Problem 4: Yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon ifadeliklerinde farklılaşma ne yönde gerçekleşmiştir?

Araştırmanın Önemi

Avrupa Yükseköğretim Alanına (AYA) üye ülkeler yükseköğretimde kaliteli bir yükseköğretim sistemi ve kaliteli bir eğitim-öğretim sistemi için ulusal ve uluslararası düzeyde kalite güvence çalışmalarını sürekli geliştirmektedir. Bologna süreci ile birlikte Türkiye'deki yükseköğretim sistemi de kalite güvence çalışmalarını (AYA) ile uyumlu bir şekilde yürütmektedir. Kaliteli ve ideal bir yükseköğretim için üniversitelerin gerçekçi ve tutarlı bir vizyona sahip olmaları beklenmektedir. Yükseköğretim kurumlarının geleceğe yönelik amaç ve hedeflerine ulaşmada ne ölçüde başarılı olabildikleri konusunun incelenmesi ve değerlendirilmesi Avrupa Yükseköğretim Alanı ve Türkiye yükseköğretim sistemi açısından önemli bir faktördür.

Bu araştırmada, ülkenin gelişiminde ve kalkınmasında önemli rol oynayan yükseköğretim sistemi dikkate alınmaktadır. Bu araştırma üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin tematik açıdan karşılaştırmalı olarak incelenmesine olanak sağlamakta, misyon ve vizyon ifadelerinin ne yönde farklılaştığını ortaya koyması açısından önemli ipuçları vermektedir. Bu amaçla yükseköğretim kurumlarının 2014-2018 stratejik planlarında tanımladığı misyon ve vizyon ifadelerine ulaşılmıştır. Misyon ve vizyon ifadelerinin kurumların daha etkili ve verimli olmasına yönelik bir fikir içermesi ve yönlendirilmesi açısından önemli özelliklere sahiptir. Bu çalışma yükseköğretim kurumlarının gerçekçi ve gerçekçi olmayan bir ifadeye dayanan misyon ve vizyon

ifadelerinin kurum açısından ne gibi sonuçlar doğuracağını öngörebilmeleri açısından eğitim ve yönetim bilimleri literatürü açısından önemli bir konudur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada yükseköğretim kurumlarının stratejik planlarında izledikleri politikaların iyileştirilmesine ve bilimsel literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon ifadelerinin tematik olarak incelenmesini, hangi ifadelerin daha sık vurgulandığını, misyon ve vizyon ifadelerinin ne yönde farklılaştığı analiz edilmiştir. Yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon ifadeleri arasındaki benzerliklerin, farklı yönlerin, misyon ifadelerinde vurgulanan temalar ile vizyon ifadelerinde vurgulanan temaların uyumlu ve tutarlı olup olmadığının ortaya konulması çalışmanın alt amacını oluşturmaktadır.

Bu amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üniversitelerin stratejik planlarında yer alan vizyon ve misyon ifadeleri ne şekilde ve ne sıklıkta yer almaktadır?
2. Devlet üniversitelerinin stratejik planlarında yer alan vizyon ve misyon ifadeleri ne şekilde ve ne sıklıkta yer almaktadır?
3. Vakıf üniversitelerinin stratejik planlarında yer alan vizyon ve misyon ifadeleri ne şekilde ve ne sıklıkta yer almaktadır?
4. Yükseköğretim kurumlarının misyon ifadelerinde vurgulanan temalar ile vizyon ifadelerinde vurgulanan temalar uyumlu ve tutarlı mıdır?

Sınırlılıklar

Bu araştırmada yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon ifadelerinin incelenmesi öncelik edinildiği için iç değerlendirmeler başlığı altında sıralanan stratejik plan süreci, stratejik planlama ve kurumların iç değerlendirme süreci konunun dışında tutulmuştur. Bu nedenle

Bu araştırmada,

1. Misyon ve vizyon ifadeleri, 2014-2018 yılları arasında yükseköğretim kurumlarının stratejik planlarında yer verdikleri misyon ve vizyon ifadeleri ile sınırlıdır.
2. Stratejik planlarında misyon ve vizyon ifadelerine yer vermeyen üniversiteler araştırma kapsamında yer almamaktadır.
3. Araştırmanın literatür kısmı, elde edilen kaynaklarla sınırlıdır.

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında kalite güvence sistemi kurumlar tarafından yıllık olarak yapılan iç değerlendirme ve beş yılda en az bir kez yapılması koşulu ile dış değerlendirme sürecine dayanmaktadır. Bu uygulama üniversitelere stratejik plan hazırlama ve stratejik planlarında misyon ve vizyon ifadelerini açıklama koşulunu getirmektedir. Araştırmanın bu bölümünde Türkiye'de yükseköğretimin gelişim süreci, yükseköğretim kalite güvencesi, kalite güvence değerlendirme süreci ve yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon belirleme sürecine ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Bu bölümde konunun içeriğini ilişkin genel tanımlar yapılmış, yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon tanımlarının hangi ölçütler çerçevesinde

belirlendiğine yönelik kanun ve yönetmeliğin işleyişi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Diğer alt başlıklarda yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon belirleme süreçleri tanımlanmış, yükseköğretim kalite güvencesi kapsamında yer alan iç değerlendirmeler hakkında genel bilgiler verilmiştir. Üniversitelerin stratejik planlarında yer alan misyon ve vizyon ifadelerinin hangi gerekçeler ile hazırlandığı ve kalite güvence yaklaşımları açısından ne ifade ettiği konusu kuramsal çerçevede anlaşılabilmesi açısından önemli görülmüştür.

Misyon Kavramı ve Özelikleri

Stratejik yönetim ve stratejik planlama içinde en önemli araç misyon ve vizyon kavramlarıdır. Misyon Fransızca (Mission) kelimesinden Türk diline girmiştir. Türk dilinde görev ve amaç anlamına gelmektedir. Misyon genel anlamda bir kurum, örgüt veya kuruluşun varoluş nedeni, bir örgüt veya kuruluştan beklenen görev olarak tanımlanmaktadır. Üstlenilen özel görevi ifade etmek içinde kullanılmaktadır. Misyon örgütün veya kuruluşun çalışma alanını ve var olma nedenini tanımlayarak diğer alanlardan ayrılır. Misyon var olma nedenimiz nedir sorusuna cevap verir (Sarp, 2014: 128). Yönetim bilimleri literatüründe misyon; bir örgütün amaç ve hedeflerinin genel ifadesi olarak tanımlanmaktadır. Misyon uzun dönemli bir amacı kapsamaktadır. Amaç veya hedef örgütün veya kuruluşun gerçekleştirmek istediği, gelecekte ulaşmak istediği durumdur. Misyonun belirlediği tanımların gerçekleşmesi için amaç ve hedeflerinde gerçekleşmesi gerekmektedir (Sökmen, 2014: 309). Misyon cümlesi bir örgütün ulaşmak istediği üst amaca varmak için örgütün ne yaptığını ve neden var olduğunu açıklamaktadır. Örgütün veya kuruluşun tüm faaliyetlerinin nihai hedefini ifade eder. Örgütün uzun vadede ortaya koyacağı değeri gösterir. Örgütün rakiplerinden ne yönde ve nasıl farklılaştığını, neden diğerlerinden daha fazla tercih edilmesi gerektiğini belirtir. Misyon cümlesi bir örgüt için önemlidir. Misyonun çok açık bir şekilde ifade edilme nedeni örgütün ulaşmak istediği yön ile ilgili iletişimi derinleştirmektir (Barutçugil, 2013: 38).

Vizyon Kavramı ve Özelikleri

Vizyon (Uzgörü) uzağı görme, geleceği görme, geniş görüşlü olma anlamında kullanılan bir klasik yönetim bilimi terimidir (Buzlu, 2011: 12). Vizyon kelimesi Latince "videre" kelimesinden türemiş olan “Visio" sözcüğünün “anlamak”, “kavramak” anlamına karşılık olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Vizyon örgütün veya kuruluşun gelecekte nerede olmak istediğine yönelik ipucu vererek, ilerleyen sürecin tüm aşamalarını belirtir. Örgüt ideal bir başarı için öncelikle vizyonunu belirlemesi belirtilmektedir. Örgütün neyi amaçladığı ve hedefe ulaşmak neler yapması gerektiği belirlenmeden istediği başarıyı yakalaması mümkün değildir (A.g.e.: 194). Diğer bir tanıma göre, vizyon geleceğin amaçlarını ve hedeflerini kapsayan, örgütün gelecekte olmasını istediği hedefler ve neyi başarmak istediğine yönelik ifadelerin tamamıdır (Barutçugil, 2013: 38).

Yönetim bilimleri yazınında vizyon, genellikle bir öngörü bir kavram ya da bir bakış, geleceğin tasarlanmış bir resmi olarak tanımlanmaktadır. “Visio” sözcüğü görme/izleme olaylarını tanımlamak üzere türetilmiştir. Vizyon bir örgütün hedeflerini,

amaçlarını ve geleceğe giden yolunu tanımlar. Vizyon örgüt ya da kuruluş için istenen geleceğin görüntüsünü sunmaktadır (Özer, 2015: 426). Vizyon planlama ile yakından ilgilenen bir kavramdır. Vizyon elde gerçekler ile gelecekte beklenen şartları birleştirerek, örgüt için hayal edilen bir gelecek imajı oluşturmaktır. Bu açıdan vizyon üst yönetim kararı ile değil paydaşlar, yöneticiler ve çalışanların ortak kararı ile oluşturulmaktadır (Sökmen, 2014: 307).

Tablo 1. Misyon ve Vizyon arasındaki fark sıralanırsa: Kaynak: (Sarp, 2014: 132).

Misyon	**Vizyon**
Bugünü yansıtır	Yarını gösterir.
Müşterileri belirler	İlham verici tutum sergiler
Temel süreçleri belirler	Kurumun gitmek istediği yönü belirler
Performans ölçütlerini belirlemeye yarar	Stratejik karar ölçütlerini belirlemeye yarar

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma bir alan araştırmasıdır. Alan araştırması tarama modeli şeklinde de açıklanmaktadır. Bu nedenle araştırmanın modeli tarama modeli ile desenlenmiştir. Bu araştırmada yükseköğretim kurumlarının stratejik planlarında yer alan misyon ve vizyon ifadeleri analiz edilmiş ve var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışıldığı için tarama modeli kullanılmıştır. Bu nedenle geniş örneklemlerden veri toplama amaçlanmış, örneklem alma yoluna gidilmemiş çalışma evreninin tamamına ulaşılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın deseni araştırma soruları ya da problemlerine cevap bulmak için oluşturulan inceleme planı ya da stratejisidir. Planınız araştırmanın bir şeması, yol haritası ya da programıdır. Bu plan araştırmanın hipotezleri, çıkarımları ve veri analizine kadar araştırmanın yapılacağı ana hatları içermektedir (Kumar, 2011, 100). Araştırma deseni soruları geçerli, nesnel ve doğru cevaplamak için araştırmayı yapanın kullandığı yöntemle ile ilgili planıdır. "*Araştırma deseni bir nevi veri toplama ve analiz koşullarının, araştırmanın amacı ile ilişkilendirilerek ekonomik bir süreç olarak düzenlenmesidir*" (A.g.e.: 100).

Alan araştırması ve tarama araştırmasına betimsel araştırma da denilmektedir. Alan araştırmaları kişilerin, kurumların veya örgütlerin herhangi bir konudaki fikirlerini, değerlendirmelerini ve ifadelerini içermektedir. Alan araştırmasının niteliği, toplum ve bireyle ilgili değişkenleri içermesidir. Birinci el verileri (özgün veri) toplamak amacıyla yapılan araştırmalar bu grupta yer almaktadır. İngilizce literatürde "Survey Research", eğitim bilimleri literatüründe "Tarama araştırması" olarak adlandırılmaktadır (Arıkan 2004: 80).

Çalışmanın Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu iç değerlendirme sürecinde stratejik planlarını, misyon ve vizyon ifadelerini hazırlayan ve bunu paylaşıma açan 108 devlet üniversitesi ve 68 vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 176 yükseköğretim kurumu

oluşturmaktadır. 10'u devlet, 8'i vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 18 üniversitenin stratejik planlarına ulaşılamamıştır. Bu üniversiteler araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Ocak-Ekim 2018 tarihleri arasında yapılan tarama sonucu stratejik planları Kalkınma Bakanlığı'nca onaylanan, İç Değerlendirme raporları Yükseköğretim Kalite Kurulu'nca onaylanan ve bu planları Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığına bağlı "Kamu İdarelerinde Stratejik Yönetim ve Planlama" adlı web sitesinde ve Yükseköğretim Kalite Kurulunun web sitesinde internet üzerinden paylaşıma açan 108 devlet üniversitesi ile 68 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 176 yükseköğretim kurumu çalışma grubunu oluşturmuştur.

Bu çalışma grubunu oluşturan yükseköğretim kurumunun yayınladığı stratejik planlar 2014-2018 yıllarını kapsamaktadır. Üniversiteler devlet ve vakıf olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. I. Gruptaki üniversiteler 2014-2018 yılları arasında stratejik planları yapılan ve onaylanan 108 devlet üniversitesini, II. Gruptaki üniversiteler ise 2014-2018 yılları arasında stratejik planları yapılan ve onaylanan 68 vakıf üniversitesini kapsamaktadır. Veri toplama aşamasında 18 yükseköğretim kurumunun misyon ve vizyon ifadelerine ulaşılamamıştır. Bu üniversiteler çalışma grubunun kapsamı dışında tutulmuştur.

Tablo 2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Üniversiteler	F	Misyon-Vizyon
Devlet Üniversitesi	108	+
Vakıf Üniversitesi	68	+
Toplam	176	

Tablo 3., I. Gruptaki Üniversiteler (Devlet Üniversiteleri)

Devlet Üniversitesi Kodu	Üniversite Adı	Misyon	Vizyon
D1	Abant İzzet Baysal Ünv.	+	+
D2	Abdullah Gül Ünv.	+	+
D3	Adana Bilim ve Teknoloji Ünv.	+	+
D4	Adıyaman Ünv.	+	+
D5	Adnan Menderes Ünv.	+	+
D6	Afyon Kocatepe Ünv.	+	+
D7	Ağrı İbrahim Çeçen Ünv.	+	+
D8	Ahi Evran Ünv.	+	+
D9	Akdeniz Üniversitesi	+	+
D10	Aksaray Ünv.	+	+
D11	Alanya Alaaddin Keykubat Ünv.	+	+

D12	Amasya Ünv.	+	+
D13	Anadolu Ünv.	+	+
D14	Ankara Sosyal Bilimler Ünv.	+	+
D15	Ankara Ünv.	+	+
D16	Ankara Yıldırım Beyazıt Ünv.	+	+
D17	Antalya Akev Ünv.	+	+
D18	Ardahan Ünv.	+	+
D19	Artvin Çoruh Ünv.	+	+
D20	Atatürk Ünv.	+	+
D21	Balıkesir Ünv.	+	+
D22	Bandırma 17 Eylül Ünv.	+	+
D23	Bartın Ünv.	+	+
D24	Batman Ünv.	+	+
D25	Bayburt Ünv.	+	+
D26	Bilecik Şeyh Edebali Ünv.	+	+
D27	Bingöl Ünv.	+	+
D28	Bitlis Eren Ünv.	+	+
D29	Boğaziçi Ünv.	+	+
D30	Bozok Ünv.	+	+
D31	Bursa Teknik Ünv.	+	+
D32	Bülent Ecevit Ünv.	+	+
D33	Cumhuriyet Ünv.	+	+
D34	Çanakkale Onsekiz Mart Ünv.	+	+
D35	Çankırı Karatekin Ünv.	+	+
D36	Çukurova Ünv.	+	+
D37	Dicle Ünv.	+	+
D38	Dokuz Eylül Ünv.	+	+
D39	Dumlupınar Ünv.	+	+
D40	Düzce Ünv.	+	+
D41	Ege Ünv.	+	+
D42	Erciyes Ünv.	+	+
D43	Erzincan Ünv.	+	+
D44	Erzurum Teknik Ünv.	+	+
D45	Eskişehir Osmangazi Ünv.	+	+
D46	Gaziantep Ünv.	+	+
D47	Gaziosmanpaşa Ünv.	+	+
D48	Gebze Teknik Ünv.	+	+
D49	Giresun Ünv.	+	+
D50	Gümüşhane Ünv.	+	+
D51	Hacettepe Ünv.	+	+
D52	Hakkari Ünv.	+	+
D53	Harran Ünv.	+	+
D54	Hitit Ünv.	+	+
D55	Iğdır Ünv.	+	+

D56	İnönü Ünv.	+	+
D57	İskenderun Teknik Ünv.	+	+
D58	İstanbul Medeniyet Ünv.	+	+
D59	İstanbul Teknik Ünv.	+	+
D60	İstanbul Ünv.	+	+
D61	İzmir Bakırçay Ünv.	+	+
D62	İzmir Demokrasi Ünv.	+	+
D63	İzmir Katip Çelebi Ünv.	+	+
D64	İzmir İleri teknoloji Enstitüsü	+	+
D65	Kafkas Ünv.	+	+
D66	Kahramanmaraş Sütçü İmam Ünv.	+	+
D67	Karabük Ünv.	+	+
D68	Karadeniz Teknik Ünv.	+	+
D69	Karamanoğlu Mehmet Bey Ünv.	+	+
D70	Kastamonu Ünv.	+	+
D71	Kırıkkale Ünv.	+	+
D72	Kırklareli Ünv.	+	+
D73	Kilise 7 Aralık Ünv.	+	+
D74	Kocaeli Ünv.	+	+
D75	Manisa Celal Bayar Ünv.	+	+
D76	Mardin Artuklu Ünv.	+	+
D77	Marmara Ünv.	+	+
D78	Mehmet Akif Ünv.	+	+
D79	Mersin Ünv.	+	-
D80	Milli Savunma Ünv.	+	+
D81	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ünv.	+	+
D82	Muğla Sıtkı Koçman Ünv.	+	+
D83	Munzur Ünv.	+	+
D84	Mustafa Kemal Ünv.	+	+
D85	Muş Alparslan Ünv.	+	+
D86	Namık Kemal Ünv.	+	+
D87	Necmettin Erbakan Ünv.	+	+
D88	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ünv.	+	+
D89	Ondokuz Mayıs Ünv.	+	+
D90	Ordu Ünv.	+	+
D91	Ortadoğu Teknik Ünv.	+	+
D92	Osmaniye Korkut Ata Ünv.	+	+
D93	Ömer Halisdemir Ünv.	+	+
D94	Pamukkale Ünv.	+	+
D95	Recep Tayyip Erdoğan Ünv.	+	+
D96	Sağlık Bilimleri Ünv.	+	+
D97	Sakarya Ünv.	+	+
D98	Selçuk Ünv.	+	+
D99	Siirt Ünv.	+	+

D100	Sinop Ünv.	+	+
D101	Süleyman Demirel Ünv.	+	+
D102	Şırnak Ünv.	+	+
D103	Trakya Ünv.	+	+
D104	Uludağ Ünv.	+	+
D105	Uşak Ünv.	+	+
D106	Yalova Ünv.	+	+
D107	Yıldız Teknik Ünv.	+	+
D108	Yüzüncü Yıl Ünv.	+	+

Tablo 4., II. Gruptaki Üniversiteler (Vakıf Üniversiteleri)

Vakıf Üniversitesi Kodu	Üniversite Adı	Misyon	Vizyon
V1	Acıbadem Ünv.	+	+
V2	Alanya Hamdullah Emin Paşa Ünv.	+	+
V3	Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	+	+
V4	Atılım Ünv.	+	+
V5	Avrasya Ünv.	+	+
V6	Avrupa Meslek Yüksekokulu	+	+
V7	Bahçeşehir Ünv.	+	+
V8	Başkent Ünv.	+	+
V9	Beykent Üniversitesi	+	+
V10	Beykoz Ünv.	+	+
V11	Bezm-i Alem Ünv.	+	+
V12	Biruni Ünv.	+	+
V13	Çağ Ünv.	+	+
V14	Çankaya Ünv.	+	+
V15	Doğuş Ünv.	+	+
V16	Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu	+	+
V17	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Ünv.	+	+
V18	Haliç Ünv.	+	+
V19	Hasan Kalyoncu Ünv	+	+
V20	Işık Ünv.	+	+
V21	İbn Haldun Ünv.	+	+
V22	İhsan Doğramacı Bilkent Ünv.	+	+
V23	İstanbul Arel Ünv.	+	+
V24	İstanbul Aydın Ünv.	+	+
V25	İstanbul Ayvansaray Ünv.	+	+
V26	İstanbul Bilgi Ünv.	+	+
V27	İstanbul Bilim Ünv.	+	+

V28	İstanbul Esenyurt Ünv.	+	+
V29	İstanbul Gedik Ünv.	+	+
V30	İstanbul Gelişim Ünv.	+	+
V31	İstanbul Kavram Meslek Yüksekokulu	+	+
V32	İstanbul Kemerburgaz Ünv.	+	+
V33	İstanbul Kent Ünv.	+	+
V34	İstanbul Kültür Ünv.	+	+
V35	İstanbul Medipol Ünv.	+	+
V36	İstanbul Rumeli Ünv.	+	+
V37	İstanbul Sabahattin Zaim Ünv.	+	+
V38	İstanbul Şehir Ünv.	+	+
V39	İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	+	+
V40	İstanbul Ticaret Ünv.	+	+
V41	İstanbul Yeni Yüzyıl Ünv.	+	+
V42	İstanbul 29 Mayıs Ünv.	+	+
V43	İstinye Ünv.	+	+
V44	İzmir Ekonomi Ünv.	+	+
V45	Kadir Has Ünv.	+	+
V46	Kapadokya Meslek Yüksekokulu	+	+
V47	Koç Ünv.	+	+
V48	Konya Gıda ve Tarım Ünv.	+	+
V49	KTO Karatay Ünv.	+	+
V50	Maltepe Ünv.	+	+
V51	MEF Ünv.	+	+
V52	Nişantaşı Ünv.	+	+
V53	Nuh Naci Yazgan Ünv.	+	+
V54	Okan Ünv.	+	+
V55	Özyeğin Ünv.	+	+
V56	Piri Reis Ünv.	+	+
V57	Sabancı Ünv.	+	+
V58	Sanko Ünv.	+	+
V59	TED Ünv.	+	+
V60	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Ünv.	+	+
V61	Toros Ünv.	+	+
V62	Türk Hava Kurumu Ünv.	+	+
V63	Ufuk Ünv.	+	+
V64	Uluslararası Antalya Üniv.	+	+
V65	Üsküdar Ünv.	+	+
V66	Yaşar Ünv.	+	+
V67	Yeditepe Ünv.	+	+
V68	Yüksek İhtisas Ünv.	+	+

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri (Ocak-Ekim 2018 tarihleri) arasında Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığına bağlı "Kamu İdarelerinde Stratejik Yönetim ve Planlama" adlı web sitesinden ve Üniversitelerin kendi web sitesi üzerinden paylaşıma açılan 108 devlet üniversitesi ile 68 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 176 üniversitenin stratejik planlarında yer alan vizyon ve misyon ifadelerinden toplanmıştır. Araştırmanın verileri içerik analiz tekniği ve doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen konular hakkında bilgi içeren yazılı materyalleri kapsamaktadır. Doküman incelemesi nitel araştırmalarda sık kullanılan bir veri toplama tekniğidir. Doküman analizi nitel araştırmalarda genellikle durum çalışmalarında kullanılmaktadır. Bu analizde temel amaç kesin ve detaylı tanımların yapılmasıdır. Nitel araştırmalarda da asıl amaç betimlemelerin ve anlamların derinliğini ortaya koymaktır (Büyüköztürk, Çakmak ve diğerleri, 2015: 264).

Doküman analizinde belge ve yazılı materyallerden elde edilen bilgiler kodlanır, özetlenir ve yorumlanmaktadır. Bu teknikte kullanılan en belirgin yöntem kategorik birleştirmedir. Kategorik birleştirmede veriler kodlanır ve anlamları çıkacağı örnekler toplanmaktadır (A.g.e.: 265). İçerik analiz tekniği de doküman incelemesi gibi metin ve yazılı materyalleri esas alır. İçerik analiz tekniğinde veriler metinlerin veya metin içinde oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların tespitine yönelik toplanmaktadır. Araştırmacılar bu metinlerdeki kelime veya kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirlerler. Bu belirleme süreci el edilen verinin analizden önce tespit edilmesi ve kodlanmasıdır (A.g.e.: 255).

Bu çalışmanın verilerini; üniversitelerin her yıl düzenlediği iç değerlendirme süreci sonunda hazırladıkları kurumsal iç değerlendirme raporları ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının paylaşıma sunduğu yükseköğretim kurumları stratejik planlama raporları oluşturmaktadır. Üniversitelerin kurumsal geri bildirim raporlarında ve web sitelerinde paylaşıma sunduğu misyon ve vizyon ifadeleri, bir nitel araştırma programı olan Nvivo uygulamasına aktarılarak kelime işlemci programında derlenmiştir. Derlenen bu veriler sonraki aşamada ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Benzer anlam taşıyan veriler sınıflandırılmış ve bu sınıflandırma sonucunda dört ana tema altında, birbirinden farklı 620 misyon ve 418 vizyon ifadesi tespit edilmiştir. Devlet üniversiteleri (D) harfi ile Vakıf üniversiteleri ise (V) harfi ile kodlanmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu araştırma başlangıç aşamasında iki ayrı grupta incelenmeye karar verilmiştir. Devlet ve vakıf üniversitelerinin stratejik planlarında yer alan misyon ve vizyon ifadelerini analiz etmek için veriler toplanarak bir araya getirilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde analiz tekniği olarak anlamsal içerik analizi (semantik analiz) tekniği kullanılmıştır.

Çünkü anlamsal içerik analizi yazılı materyalin içeriğindeki asıl alanları, konu başlıklarını, boyutlarını, bu başlık veya boyutlara giren özel alt alanları ortaya çıkartmak için temalar (kategori) oluşturma işlemidir (Aslan ve Tavşancıl, 2001: 23).

Nitel araştırmalarda analiz hem veri toplama sürecinde hem de veri toplandıktan sonra yapılabilmektedir. İçerik analizinde, elde edilen veriyi açıklayacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amaçlanmaktadır. Nitel araştırmalarda genel olarak istatistik yerine betimlemeler kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak ve diğerleri, 2015: 254).

İçerik analizinin amacı, yazılı bir dokümanı veya materyali nicel verilere dönüştürmektir. Bu analiz; yöntemsel araç ve teknikler bütünü, güvenilir ve kontrollü yorumlama, nicel metotları kullanarak nesnel ve sistematik betimleme yapmak, önceden belirlenmiş ölçütlere göre inceleme, anlam çıkarma, kavramların ölçülmesi ve belirli bir anlam çıkarılması için kategorilere ayırma olarak tanımlanmaktadır (Tavşancıl-Aslan, 2001: 22). İçerik analizinde üç ayrı aşama yer alır; "Birinci aşamada bir metindeki mesajın sıklığı dikkate alınarak ortaya konulmaktadır. İkinci aşamada kelimeler anlamlarına göre kategorilendirilmektedir. Üçüncü aşamada kullanılan sözcüklere neye işaret ettikleri kullanım sıklığından anlaşılmaya çalışılmaktadır". Yazılı materyaller sistematik şekilde incelenerek belirli içeriğe sahip ortak sözcükler ve farklı sözcükler kategorilendirilir (Arıkan, 2004: 88). İçerik analizi benzer ortak sözcükler, kelimeler, kavramlar ve temalar çerçevesinde veriler düzenlemek ve yorumlamaktır. Bu nedenle eldeki verilerin sıralı aşamalar halinde çözümlenmesi gerekmektedir. Bu aşamalar dört grup halinde sıralanmaktadır; birinci aşamada analiz biriminin belirlenmesi, ikinci aşamada incelenen belge ve konuyla ilgili kavramların belirlenmesi, üçüncü aşamada cümleler, kelimeler, kavramlar veya paragraflar kendi aralarında anlamlı bir bütünlükte ise kodlanması ve dördüncü aşamada ise ortaya çıkarılan kavram ve temalardan faydalanarak veriler açılanması ve yorumlanmasıdır (A.g.e.: 99).

Bu araştırma için İçerik analizi yöntemine yönelik literatürde yapılan incelemeler sonucunda misyon ve vizyon ifadeleri üniversitelerin işlevlerine göre dört ana tema altında incelenmeye çalışılmıştır. Bu temalar uzman danışman görüşü ve alanyazın taraması sonucunda; eğitim öğretim işlevine yönelik, araştırma işlevine yönelik, toplum hizmetine yönelik ve kaliteli insan gücü kaynağına yönelik hizmetler olmak üzere belirlenmiştir.

Temaların oluşturulmasında (kategorilendirme) ya başkaları tarafından daha önceden geliştirilmiş temalar kullanılabilir veya yeni bir tema sistemi geliştirilebilir. Kategoriler başka araştırmacılarında aynı materyali incelediğinde aynı sonuçlara ulaşmasını sağlayacak şekilde açık ve net olmalıdır. Bir başka çalışmada kullanılan veri toplama tekniği ve analiz yöntemi, verilerin nasıl sunulduğu ve toplanılan araçların uygunluğu gibi unsurlar araştırmacının kategori belirlemesine yardımcı olmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak ve diğerleri, 2015: 256). Bu araştırmada temalar belirlenirken farklı öğelerin aynı temada yer almamasına, temaların farklı, ayırt edici ve yeni bir faktör olmasına, bir öğenin tekrardan diğer temalar altında yer almamasına dikkat edilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler öncelikle tematik olarak incelenmiştir. Araştırma elde edilen veriler, dört aşamada analiz edilmiştir. Birinci aşamada veriler, kendi içinde temalara ayrılmaya çalışılmıştır. Bu aşama sonunda 4 farklı tema belirlenmiş frekans ve yüzdelikleri ile sunulmuştur. İkinci aşamada misyon ve vizyon ifadelerini belirlenen temalar çerçevesinde kodlamış ifadelerin hangi temaya dahil olduklarını belirlemiştir. Böylece misyon ve vizyon ifadelerinde yer alan anahtar cümleler belirlenmiş ve bunlar alt

temalar altında kategorilendirilmiş, ait oldukları temalara yerleştirilmiş ve frekans değerleriyle sunulmuştur. Her bir alt temada misyon ve vizyon ifadelerinde en sık kullanılan kelimeler frekans değerleri sunulmuştur. Bu aşamada anahtar sözcüklerin veya kelimelerin kolay anlaşılır olmasının sağlanmasına ve terimsel olarak tanımlanmasına özen gösterilmiş ve gereksiz tekrarlardan kaçınılmasına dikkat edilmiştir. Analizin dördüncü ve son aşamasında tanımlanan bulgular açıklanmış, ilişkilendirilmiş ve anlamlandırılmıştır. Bulgular arasındaki ilişkiler ve farklılıklar yorumlanmıştır.

Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmada geçerlilik kavramı araştırmacının incelediği konuyu olabildiğince objektif bir şekilde gözlemlemesidir. Geçerlik bir araştırmacının ölçmeye hazırlanmış olduğu şeyi ne dereceye kadar ölçebildiği şeklinde tanımlanmaktadır. Geçerliliğin en bilinen tanımına göre; ölçmeyi düşündüğümüz şeyi gerçekten ölçebiliyor muyuz? sorusuna yanıt aramaktır (Kumar, 2011: 190). Nitel bir araştırmada elde edilen verilerin güvenirliliği dört aşamada tespit edilmektedir; İnanılırlık, aktarılabilirlik, güvenilir olma ve doğrulanabilirliktir (A.g.e.: 197). Buna göre nitel bir araştırmada inanılırlık; insanların duygularını ve inançlarını incelediği için katılımcıların elde edilen verileri kendi duygu ve inançlarını yansıtıp yansıtmadığını en iyi şekilde tespit edenin yine kişiler olduğu kabul edilmektedir. Aktarılabilirlik; elde edilen veriler diğer bağlam ve ortamlara genellenip genellenebileceğine veya aktarabileceğine işaret etmektedir. Güvenilirlik; elde edilen verilerin başkalarının da aynen olduğu gibi tekrarlayabilmesi amacıyla araştırma sürecinin ve kapsamının kaydının tutulması istenmektedir. Kaydın tutulmadığı durumlarda güvenilir olma durumu daha da zorlaşmaktadır. Doğrulanabilirlik ise; elde edilen verilerin sonucunda ortaya çıkan bulguların başkaları tarafından ne kadar doğrulanabileceğine veya desteklenebileceğine işaret etmektedir (A.g.e.: 198).

Bu noktada araştırmanın analizi süresince araştırmacı tarafsız ve araştırma yöntemine uygun çalışma yapmaya dikkat etmiştir. Bu süreçte elde edilen verilere oluşturulan gruplandırma ve kodlamanın yeterli ya da uygun ifadeler olup olmadığına detaylıca kontrol edilmiştir. Bu kapsamda konu ile ilgili danışman görüşlerine başvurulmuş ve görüşme sonucunda araştırmanın geçerliliğinin sağlanması için destek alınmıştır. Misyon ve vizyon ifadeleri, bir nitel araştırma programı olan Nvivo uygulamasına aktarılarak kelime işlemci programında derlenmiştir. Derlenen ifadelerin kapsam geçerliliği, konuya uygunluğu ve uygulama süresi açısından uzman görüşüne sunulmuştur. Bu bağlamda oluşturulan temalar sade, yalın ve anlaşılır ve araştırma yöntemine uygun olması açısından incelenmiştir. Misyon ve Vizyon ifadelerinin kelime işlemlerinin derlenmesine yönelik güvenirlik çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu oluşturan 176 üniversite içinden %40'ını oluşturan 70 üniversiteden elde edilen nitel veriler güvenirlik çalışması kapsamında rastgele seçilmiş ve araştırmacı ile başka bir uzman danışman tarafından Nvivo uygulamasında derlenen kelimeler analiz edilerek kodlanmıştır. Kodlama yöntemi Miles ve Huberman modeline göre oluşturulmuştur. Her iki kodlayıcı tarafından yapılan kodlamalar birbiri ile karşılaştırılmış, yapılan kodlamalar ile ilgili görüş birliğine varılmaya çalışılmıştır.

Bu sürecin devamında Miles ve Huberman (1994) modeline göre güvenirlik hesabı; "Görüş Birliği" ve "Görüş Ayrılığı" olan temaların sayısı çıkarılarak güvenirlik formülü

"(Güvenirlik= Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100" formülü ile güvenirlik hesaplanmıştır (Baltacı, 2017: 7-8).

Bu araştırmada yapılan hesaplama sonucunda genel güvenirlik durumu %86 olarak bulunmuştur. Araştırmacı ve uzman danışman arasındaki 4 temaya ait güvenirlik oranları; Eğitim öğretim alt teması için %89, Araştırma işlevine yönelik alt tema %85, Toplumsal işleve yönelik alt tema %84 ve Kaliteli insan gücü kaynağı yetiştirmeye yönelik alt tema %86 olarak tespit edilmiştir. Miles ve Huberman modeline göre güvenirlik değerinin %80'in üzerinde çıkması durumunda güvenilir kabul edileceğini ifade edilmektedir (Baltacı, 2017: 8). Netice itibariyle bu araştırmada elde edilen sonucun güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerini temalara ayırmak ve güvenirliğini artırmak için araştırmacı dışında bir uzman danışmandan daha yararlanılmıştır. Araştırmacı ve uzman danışman birbirlerinden bağımsız olarak misyon ve vizyon ifadelerini belirlenen temalar çerçevesinde kodlamışlar ifadelerin hangi temaya dahil olduklarını belirlemişlerdir. Bu aşama sonunda 4 farklı tema belirlenmiş frekans ve yüzdelikleri sunulmuştur. Bu amaçla araştırmada kodlama güvenirliği artırılmaya çalışılmıştır. Dört farklı temanın belirlenme aşamasından sonra misyon ve vizyon ifadelerinde yer alan anahtar cümleler belirlenmiş ve bunlar alt temalar altında kategori edilmiş, ait oldukları temalara yerleştirilmiş ve frekans değerleriyle sunulmuştur. Her bir alt temada misyon ve vizyon ifadelerinde en sık kullanılan kelimeler frekans değerleriyle sunulmuştur. Böylece temalarda en sıklıkla ortaya konulan misyon ve vizyon ifadeleri ortaya konulmuştur. Çalışmada üniversiteler iki farklı grupta toplanarak vizyon ve misyon ifadeleri analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler öncelikle tematik olarak incelenmiştir. Elde edilen veriler nitel verilerin analizinde kullanılan NVivo 10 programı ile kategori edilmiş ve anlamsal (semantik) içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde üniversitelerin stratejik planlarında yer alan misyon ifadeleriyle ilgili bulgulara, daha sonra da vizyon ifadeleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Misyon ve vizyon ifadeleri, başlıklarda yer alan dört alt temaya göre incelenmiştir.

Üniversitelerin Misyon İfadelerinin Alt Temalar

Bu bölümde üniversitelerin stratejik planlarında yer verilen misyon ifadelerinin analizine yer verilmiştir. Tablo 4.1'de üniversitelerin stratejik planlarında yer alan misyon ifadelerinin alt temalara göre dağılımı yer almaktadır. Tablo 4.1'e göre 176 üniversitesinin stratejik planlarında yer alan misyon ifadelerinde toplam 620 farklı mesaj vurgulanmıştır.

Tablo 5. Misyon İfadelerinin Alt Temalara Göre Dağılımı

	Genel	Üniversite	Devlet Ünv.	Vakıf Ünv.
	(N= 176)		(N=108)	(N=68)
Misyon Tanımında Yer Alan Alt Temalar	**(f)**	**%**	**(f) %**	**(f) %**
Eğitim-Öğretim İşlevine Yönelik Temalar	123	%19,8	69 %11,1	54 %8,7
Araştırma İşlevine Yönelik Temalar	172	%27,7	105 %16,9	67 %10,8
Toplumsal İşlevine Yönelik Temalar	91	%14,6	64 %10,3	27 %4,3
Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik Temalar	234	%37,7	112 %18,0	122 %19,6
Toplam	620		350 %56,4	270 %43,5

Tablo 5'e göre Üniversitelerin stratejik planlarında yer alan misyon ifadelerinde en sık vurgulanan alt temanın (f=234) %37,7 oran ile "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" tema olduğu, en az sıklıkla vurgulanan temanın ise (f=91) %14,6 oran ile "Toplumsal İşlevine Yönelik" teması olduğu görülmektedir. Misyon ifadelerinin üniversite grupları arasındaki dağılımı incelendiğinde en sıklıkla vurgulanan "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" 234 misyon ifadesi, en sıklıkla (f=122) %19,6 oran ile vakıf üniversitelerinin, en az sıklıkla "Toplumsal İşlevine Yönelik Hizmetler" temada ise (f=27) %4,3 oran ile vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde yer aldığı belirlenmiştir. "Eğitim-Öğretim İşlevine Yönelik Temalar (f=123)", Araştırma İşlevine Yönelik Temalar (f=172) ve Toplumsal İşlevine Yönelik Temalar (f=91) alt temalar en sıklıkla devlet üniversitelerinin misyon ifadelerinde kullanılmıştır. Misyon ifadelerinin temalarına göre üniversite grupları arasındaki dağılım genel olarak incelendiğinde 3 ana temada en sıklıkla vurgulanan temaların devlet üniversitelerinin stratejik planlarında yer aldığı belirlenmiştir.

Genel olarak ele alındığında devlet ve vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde en sık kullanılan temanın "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" olduğu görülmektedir. Bu temada öncelikli olarak bireye önem veren ve bireyin çıkarlarını gözeten misyon ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. "Araştırma İşlevine Yönelik" temada ise kurum odaklı misyon ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. Bu temadaki misyon ifadelerinde devlet ve vakıf üniversitelerinin sanayi, teknoloji ve bilime katkı yapmayı ve teknoloji ve sanayinin gelişimine katkı yapmayı hedefledikleri görülmektedir. "Eğitim-Öğretim İşlevine Yönelik" temadaki misyon ifadelerinde ise hem birey hem de kurum odaklı misyon ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. Bu alt temada kurumun eğitim alanında yapmak istediği ve kurum olarak bireyin kişisel ve mesleki gelişimine katkı sağlamaya yönelik misyon ifadeleri yer almaktadır. "Toplumsal İşlevine Yönelik" tema diğer temalar arasında en az sıklıkla vurgulanan tema olmuştur. Toplumsal İşlevine Yönelik" temada yükseköğretim kurumları birey, kurum ve toplum odaklı misyon ifadelerine yer

vermişlerdir. Bu temadaki misyon ifadelerinde birey-toplum ve kurum odaklı bir anlayışın ve faaliyetin amaçlandığı görülmektedir. Bu temadaki ifadeler kurumların sunmak istediği ile toplumda ulaşılmak istenen misyonun aynı yönde olduğu tespit edilmektedir. Birey ve kurum ve toplum kurum arasında paylaşılan ilişkiler ortak menfaatlere hizmet etmektedir. Bu bulgudan çıkarılan sonuca göre üniversiteler öncelikli olarak ülkenin gelişmesi ve kalkınması için ihtiyaç duyulan kaliteli insan gücü kaynağını yetiştirmeyi amaçladıkları şeklinde bir yorum getirilebilir.

Tablo 6. Eğitim-Öğretim İşlevine Yönelik Alt Temada Yer Alan: Misyon İfadeleri

Genel	Üniversite (N= 176)	Devlet Ünv. (N=108)	Vakıf Ünv. (N=68)
Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik Alt Temalar	**(f)**	**(f)**	**(f)**
Çağdaş eğitim sunmak	9	4	5
Evrensel değerlere uygun eğitim	15	9	6
Nitelikli eğitim sunmak	19	8	11
Saygın bir eğitim kurumu olmak	11	7	4
Akademik temeli sağlam eğitim	12	7	5
Mesleki teknik eğitim sunan	30	18	12
Bilgi ve teknolojiye yönelik eğitim	22	12	10
Uluslararası düzeyde yükseköğretim kurumlarıyla etkileşimi arttırmak	2	1	1
Ülkenin temel değerlerine ve stratejik hedeflerine yönelik bir eğitim sunmak	3	3	-
Toplam	123	69	54

Tablo 5'te "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik (f=123)" temasında en sıklıkla "Mesleki teknik eğitim sunan (f=30)" ve "Bilgi ve teknolojiye yönelik eğitim (f=22)" misyon ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu ifadeler en sık Devlet üniversitelerinin misyon ifadelerinde kullanılmıştır. "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik" temasında en az sıklıkla vurgulanan alt temanın ise "Çağdaş eğitim sunmak (f=9) ve "Saygın bir eğitim kurumu olma (f=11)" misyon ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik temasında genel olarak en sık vurgulanan temalar eğitimin nitelikli olması, mesleki teknik eğitim, bilgi ve teknolojiye yönelik eğitimin olmasıdır. Misyon ifadelerinde yer alan bu üç unsur üniversitelerin üretimi hedefleyen eğitim anlayışına yöneldiğini ortaya koymaktadır. "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik" temada genel olarak en sıklıkla "Mesleki teknik eğitim sunan", "Bilgi ve teknolojiye yönelik eğitim" ve "Nitelikli eğitim sunmak" misyon ifadeleri vurgulanmıştır. Diğer misyon ifadelerinde çağdaş eğitim,

saygın eğitim kurumu olmak ve akademik eğitime yönelik eğitim şeklindeki katkı ifadelerinin en az sıklıkla vurgulandığı görülmüştür.

Genel olarak değerlendirildiğinde devlet ve vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde daha çok bilgi ve teknoloji üretmek ve mesleki teknik eğitime yönelik olarak sanayi faaliyetlerine katkı sağlamayı hedefleyen eğitim sunmayı planladıkları görülmüştür. "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik (f=69)" temada genel olarak en sıklıkla devlet üniversitelerinin misyon ifadelerinde yer verdiği görülmüştür.

Eğitim-Öğretim işlevine yönelik misyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan D1 ve D6 kodlu devlet üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

D1: "*Sürekli kendisini yenileyen ve geliştiren, kendisiyle ve çevresiyle barışık, üretken insanlar yetiştirmek için çağın bütün eğitim, öğretim ve teknik olanaklarını seferber ederek ülkemizin her bakımdan nitelikli, mensuplarının onur duyarak hizmet ettiği, gençlerin mensubu olmak icin birbiriyle yarıştığı, araştırma, eğitim ve öğretim alanlarındaki birikimini toplum hizmetine sunan çağdaş bir üniversite olmayı kendisine özgörüş olarak seçmiştir*".

D6: "*Çağdaş eğitim-öğretim ilkeleri çerçevesinde, paydaşların gereksinmelerini gözeterek eğitim-öğretim hizmeti sunmak, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, topluma ve insanlığa hizmet etmektir*".

Eğitim-Öğretim işlevine yönelik misyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan V17 ve V54 kodlu vakıf üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

V17: "*İnsan, toplum ve din bilimleri ile sanat, eğitim ve teknoloji alanlarında ulusal ve uluslararası eğitim ve araştırma yapmak, kültürel ve sosyal açıdan donanımlı, geleneksel değerleri çağdaş bilgi ile sentezlemiş, nitelikli ve girişimci bireyler yetiştirmek, medeniyet değerlerimiz ışığında bilim dünyasına özgün katkılar sağlamaktır*".

V54: "*Öğrenci odaklı, evrensel gelişim ve değişimleri eğitim sistemine yansıtabilen, çağdaş eğitim teknik ve yöntemlerini kullanan, problem çözmeye yönelik eğitim veren, çağdaş, yenilikçi, birbirine saygılı, öğrencilerle iletişimi güçlü, toplumsal sorunlara duyarlı, ekip ruhuna sahip, çalışanların memnuniyetini gözeten bir üniversite olmak*".

Tablo 7. Araştırma İşlevine Yönelik Alt Temada Yer Alan: Misyon İfadeleri

Genel	Üniversite Ünv. (N= 176)	Devlet Ünv. (N=108)	Vakıf Ünv. (N=68)
Araştırma İşlevine Yönelik Alt Temalar	**(f)**	**(f)**	**(f)**
Ar-Ge çalışmalarına destek	2	1	1
Evrensel bilime katkı sağlamak	8	5	3
Teknoloji ve bilgi üretmek	87	48	39
Sanayi ve bilime yönelik katkı	18	14	4
Araştırma ve uygulama geliştirme	28	17	11
Bilim, sanat, kültür ve bilgi katkıda bulunmak	12	8	4
Endüstrinin gelişmesine ve yayılmasına katkıda bulunmak	11	8	3
Bilimsel bilginin oluşumuna ve yayılmasına öncülük etmek	6	4	2
Toplam	172	105	67

Tablo 7'de "Araştırma İşlevine Yönelik" alt temasında vurgulanan misyon ifadelerinin dağılımına yer verilmiştir.

"Araştırma İşlevine Yönelik (f=172)" temada en sık olarak "Teknoloji ve bilgi üretmek (f=87)" ve "Araştırma ve uygulama geliştirme (f=28)" misyon ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu ifadeler en sık devlet üniversitelerinin misyon ifadelerinde kullanılmıştır. "Teknoloji ve bilgi üretmek (f=87)" ifadesinin vakıf üniversitelerinde de en sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. "Araştırma İşlevine Yönelik" temasında en az sıklıkla vurgulanan alt temanın ise "Ar-Ge çalışmalarına destek (f=2) ve "Bilimsel bilginin oluşumuna ve yayılmasına öncülük etmek (f=6)" misyon ifadeleri olduğu görülmüştür. "Araştırma İşlevine Yönelik" temada genel olarak "Teknoloji ve bilgi üretmek", "Sanayi ve bilime yönelik katkı", "Araştırma ve uygulama geliştirme" misyon ifadeleri en sıklıkla kullanılmıştır. Diğer misyon ifadelerinde bilime ve bilime ve bilimsel faaliyetlere katkı ifadeleri en az sıklıkla vurgulanmıştır.

Bu bulgulardan anlaşıldığı üzere üniversiteler daha çok teknoloji üretmek ve sanayi faaliyetlerine katkı sağlamayı hedeflemektedirler. Sanayi ve teknoloji hamleleri öncelikli olarak üretime katkıyı esas almaktadır. Ar-Ge faaliyetleri yüksek maliyetler gerektiren organizasyonlardır. Evrensel bilime katkı sağlamak ise ciddi çalışmalar gerektiren ve uluslararası düzeyde markalaşmayı gerektiren misyonlardır. Bu tip misyonlar gelişmekte olan ülkeler için öncelikli sırada olamayabilir. Türkiye gelişmekte olan bir ülkedir.

Gelişmekte olan ülkeler sanayinin gelişimine yönelik hamleler yapmaktadırlar. Bu nedenle devlet ve vakıf üniversitelerinin bu yöndeki misyon ifadeleri tutarlı görülmektedir. "Araştırma İşlevine Yönelik (f=105)" temada genel olarak en sıklıkla devlet üniversitelerinin misyon ifadelerinde yer verdiği görülmüştür. Araştırma işlevine yönelik misyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan D51 ve D83 kodlu devlet üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

D51: "*Üniversite olarak, evrensel değerler ışığında verdiği eğitimle; bilim, teknoloji ve sanat alanlarında üstün nitelikli, değişime ve gelişime açık, sorgulayıcı bireyler yetiştirmek, ürettiği bilgi, hizmet ve teknolojiyi toplum yararına sunmaktır*".

D83: "*Üniversitemiz önemli problemler olarak gördüğümüz su, çevre, gıda, enerji, insani ve sosyal sorunlar konularında ulusal ve uluslararası alanda kabul edilebilir çözümler üretmeye yönelik eğitim-öğretim ve AR-Ge faaliyeteleri gerçekleştirerek ve yenilikçi düşünce anlayışına sahip bireyler yetiştirerek bilgi ve teknoloji üreten bir üniversite olmaktır*".

Araştırma işlevine yönelik misyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan V14 ve V15 kodlu vakıf üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

V14: "*Üniversitemiz Üniversite-Sanayi İşbirliği'ne önem veren; Toplumun her kesiminde saygı duyulan, bir Üniversite olmaktır*".

V15: "*Ülkemizin bilim, teknoloji, sanat ve kültür alanındaki gelişmelerinde öncü rol üstlenmek ve bu alanlarda insanlığın yararına çalışmalar yürütmektir*".

Tablo 8. Toplumsal İşlevine Yönelik Alt Temada Yer Alan: Misyon İfadeleri

Genel	Üniversite Ünv. (N= 176)	Devlet Ünv. (N=108)	Vakıf Ünv. (N=68)
Toplumsal İşlevine Yönelik Alt Temalar	**(f)**	**(f)**	**(f)**
Sağlıklı hizmet ve sağlıklı toplum	9	4	5
Bölgeye ve ülkeye katkı sağlamak	7	4	3
Üniversite, toplum ve sanayi işbirliğini sağlamak	8	6	2
Toplumsal yerel problemlerin çözümüne katkı	4	3	1
Küresel problemlerin çözümüne yönelik	5	2	3
Ülkenin gelişimine katkı sağlamak	11	8	3
Toplumun sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif gelişimine katkı sağlamak	5	4	1

Toplumsal olgu ve olayları akademik bakış açısıyla öngörebilen ve analiz edebilen kurum	2	2	-
İnsanlığa hizmet etmek	3	2	1
Bölgeyi ve şehri Kafkasya ve Orta Asya'ya açılan bir bilim merkezi haline dönüştürmek	2	2	-
Toplumun gelişmesine hizmet etmek	10	8	2
Bölgenin gelişimine katkı sağlamak	9	7	2
Bölgenin ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlamak	11	8	2
Bölgedeki kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde olmak	5	4	1
Toplam	91	64	27

Tablo 8'de "Toplumsal İşlevine Yönelik" alt temasında vurgulanan misyon ifadelerinin dağılımına yer verilmiştir.

"Toplumsal İşlevine Yönelik (f=91)" temada en sık olarak birbirine yakın alt temalar kullanılmıştır. "Bölgenin ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlamak (f=11)" ve "Ülkenin gelişimine katkı sağlamak (f=11)" misyon ifadeleri en sıklıkla kullanılan alt temalar olmuştur. İkinci olarak en sıklıkla kullanılan alt tema "Toplumun gelişmesine hizmet etmek (f=10)" misyon ifadesi olmuştur. Üçüncü olarak en sık kullanılan "Sağlıklı hizmet ve sağlıklı toplum (f=9)" ve "Bölgenin gelişimine katkı sağlamak (f=9)" misyon ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. En sık kullanılan üç alt tema devlet üniversitelerinin misyon ifadelerinde kullanılmıştır. "Toplumsal İşlevine Yönelik" temada en az sıklıkla "Toplumsal olgu ve olayları akademik bakış açısıyla öngörebilen ve analiz edebilen kurum (f=2)" ve "Bölgeyi ve şehri Kafkasya ve Orta Asya'ya açılan bir bilim merkezi haline dönüştürmek" misyon ifadeleri kullanılmıştır. "Toplumsal İşlevine Yönelik" temasında en az sıklıkla vurgulanan alt temanın ülke ve bölgenin kalkınmasına ve gelişimine yönelik misyon ifadeleri olduğu görülmektedir.

Toplumsal işlevine yönelik misyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan D22 ve D50 kodlu devlet üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

D22: "*Toplumsal değerlere saygılı, bilim, teknoloji, kültür ve sanatsal birikimiyle bölgesi ve ülkesi için değer üreten, uluslararası düzeyde saygın bir eğitim ve araştırma üniversitesi olarak ülkemiz ve insanlığın gelişimine katkı sağlamaktır*".

D50: "*Üniversitemiz girişimcilik, liderlik ve ekip ruhuna sahip, etik ilkelere saygılı, yerel ve evrensel değerlere bağlı, insan haklarına duyarlı, toplumsal sorunlara karşı ilgili, sorgulayan, araştıran, kendini yenileyebilen, aydın ve yaratıcı düşünebilen bireyler yetiştirerek bölge ve ülkenin kalkınma çabalarına katkı sağlamaktır*".

Toplumsal işlevine yönelik misyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan V13 ve V26 kodlu vakıf üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

V13: "*Üniversitemizin misyonu dünya standartlarında eğitim ve öğretim vererek, özgür düşünceye ve yaratıcılığa önem veren, evrensel değerlere ve küresel vizyona sahip, Yaşama hazır bireyler yetiştirmek ve toplumsal gelişime öncülük etmektir*".

V26: "*Üniversitemiz sanatsal üretime ve teknolojik gelişmelere katkı sağlamayı; özgür düşünce ışığında ve toplumsal sorumluluk bilinciyle, araştırma ve sorun çözme becerisi gelişmiş, uluslararası yetkinliklere sahip, etik ve mesleki nesnellik kurallarına saygılı olmanın yanı sıra çok disiplinli yaklaşımlara açık, geniş ufuklu bireyler yetiştirmeyi; çok boyutlu kalite standartları içinde, topluma hizmet sunmayı görev edinmiştir*".

Türkiye üniversitelerinin en önemli sorunu, üniversite ile toplum arasındaki bağların yeterince kurulamamış olmasıdır. Üniversite-endüstri işbirliği yıllardır Yükseköğretim Kurulunun gündeminde yer almaktadır. Geçen yıllar içerisinde beklenen seviyede aktif ve sürdürülebilir bir işbirliği gerçekleştirilememiştir. Üniversite-endüstri arasındaki işbirliği, sanayinin yenilikçi yapısı ve ekonominin rekabet gücü açısından önemli bir unsurdur (Günay, 2011: 115). Üniversite-endüstri, mesleki eğitim-iş dünyası arasındaki ilişkilerin yeterli düzeyde, aktif ve sürdürülebilir tarzda kurulamamış olmasının sosyolojik, kültürel ve değer alanı ile ilişkili olabilecek sebepleri incelemek araştırmacılar için üzerinde durulması gereken bir konudur (Günay, 2011: 116).

Tablo 9. Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik Alt Temada Yer: Alan Misyon İfadeleri

	Genel	**Üniversite**	**Devlet Ünv.**	**Vakıf Ünv.**
		(N= 176)	**(N=108)**	**(N=68)**
Kaliteli İnsan Gücüne Yönelik Alt Temalar		**(f)**	**(f)**	**(f)**
	Özgür bireyler	8	3	5
	Katılımcı	12	4	8
	Çağdaş	16	7	9
	Demokrasi ve hukuka inanan	5	2	3
	Yaratıcı	14	5	9
	Girişimci, üretken	15	6	9
	Lider yetiştirmek	6	2	4
	Etik değerlere bağlı	7	4	3
	Araştırmacı	12	7	5
	Yenilikçi	7	2	5
	Sanat ve kültür düzeyi yüksek	7	2	5
	Evrensel değerlere bağlı	5	2	3
	Medeniyet odaklı	2	-	2

Kültürel ve toplumsal değerlere bağlı	6	2	4
Eleştirel ve araştırmacı birey	4	2	2
Atatürkçü ilkelerine bağlı	10	7	3
İnsan haklarına saygılı	6	3	3
Bilimsel, sosyal ve kültürel değerlere sahip	8	6	2
Toplumsal bilinci gelişmiş	11	7	4
Çevre bilinci gelişmiş	9	3	6
Estetik ve sanata değer veren	4	2	2
Vatanına bağlı	11	8	3
Ülkesini dünyada temsil eden	6	4	2
Bilimsel düşünen	13	8	5
Bilgi ve teknoloji üreten	12	7	5
Ekip çalışmasına yatkın	4	1	3
Öğrenmeye odaklı	6	2	4
Öğretmeye odaklı	4	1	3
Ülkesine ve insanlığa hizmet eden	4	3	1
Toplam	234	112	122

Tablo 9'da "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" temasında vurgulanan misyon ifadelerinin dağılımına yer verilmiştir.

"Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=234)" temada en sıklıkla "Çağdaş (f=16)" misyon ifadesi kullanılmıştır. En sık kullanılan diğer alt temalarda "Girişimci, üretken (f=15)", "Yaratıcı (f=14), "Bilimsel düşünen (f=13)" türünden misyon ifadeleri kullanılmıştır. Üçüncü olarak en sıklıkla kıllanılan alt temalarda "Bilgi ve teknoloji üreten (f=12)", "Katılımcı (f=12)" ve "Araştırmacı (f=12)" misyon ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. En sık kullanılan iki alt tema vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde kullanılmıştır. "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" temasında en az sıklıkla "medeniyet odaklı (f=2)" misyon ifadesi kullanılmıştır.

"Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=234)" temasında en sıklıkla vurgulanan alt temaların vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde daha sık kullanıldığı görülmektedir. Bunun nedeni "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" temada daha çok birey odaklı misyon ifadelerinin yer almasıdır. Vakıf üniversiteleri bu temanın misyon ifadelerinde birey odaklı bir misyon ifadesi kullanmışlardır. Vakıf üniversiteleri eğitimde bireyin tercihlerine ve hizmet kalitesine öncelik vermektedir. Devlet üniversiteleri ise daha çok kamusal ve toplumsal tercihlere, ihtiyaçlara ve gereksinimlere öncelik vermektedir. Bu temada en sık kullanılan "Çağdaş" ifadesi hem bireye yönelik hem de eğitimin niteliğine yönelik olarak kullanılmıştır. Vakıf üniversiteleri bireyin niteliğine ve

insan gücüne yönelik daha çok "özgür düşünen, çağdaş, girişimci-üretken, yaratıcı, yenilikçi, katılımcı, çevreci" misyon ifadelerine daha sık vurguda bulunmuşlardır.

Kaliteli insan gücüne yönelik misyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan D88 ve D79 kodlu devlet üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

D88: "*Ulusal değerlerle birlikte Kapadokya bölgesinin doğal ve kültürel değerlerine sahip çıkarak ulusal ve uluslararası alandaki kimliğine değer katmak, nitelikli kadrosu ile çağdaş, yenilikçi, rekabetçi, topluma hizmet etme bilinç ve sorumluluğuna sahip bireyler yetiştirmek, evrensel ölçütlere göre bilimsel bilgi üretmek, bilgiyi etkin bir biçimde yaymak ve insanlık yararına kullanmaktır*".

D79: "*Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, laiklik ve Cumhuriyet ilkelerinden ödün vermeyen, çalışkan, bilgi ve birikimlerini tüm insanlık yararına kullanan, topluma yararlı, evrensel değerler ışığında, modern, yaratıcı ve pozitif düşünen, katılımcı, üretken ve yarattığı değerlerle ülkesini tüm dünyada temsil eden üstün nitelikli bireyler yetiştirmektir*".

Kaliteli insan gücüne yönelik misyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan V44 ve V52 kodlu vakıf üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

V44: "*Üniversitenin misyonu, liderlik vasıflarıyla donanmış, girişimci ve eleştirel düşünebilen nitelikli mezunlar yetiştirmek ve özgün araştırmalarla bilime katkıda bulunmaktır*".

V52: "*İhtiyaç duyulan yüksek nitelikli insan kaynağını oluşturarak, ülkemizin kalifiye eleman talebini karşılayacak, konusunda uzman teknik personel ve ana eleman yetiştirmektir. Üniversitemiz, küresel işgücü piyasalarının ihtiyacı olan insan kaynağını, geliştirdiği ulusal ve uluslararası işbirlikleriyle karşılayarak, ülkemizde evrensel bir eğitim anlayışının yerleşmesini hedeflemektedir*".

Üniversitelerin Vizyon İfadelerinin Alt Temaları

Bu bölümde üniversitelerin stratejik planlarında yer verilen vizyon ifadelerinin analizine yer verilmiştir. Tablo 4.6'da üniversitelerin stratejik planlarında yer alan misyon ifadelerinin alt temalara göre dağılımı yer almaktadır. Tablo 4.6'ya göre 176 üniversitesinin stratejik planlarında yer alan vizyon ifadelerinde toplam 418 farklı mesaj vurgulanmıştır.

Tablo 10. Vizyon İfadelerinin Alt Temalara Göre Dağılımı

	Genel	Üniversite		Devlet Ünv.		Vakıf Ünv.	
		(N= 176)		(N=108)		(N=68)	
Vizyon Tanımında Yer Alan İfade Temaları		**(f)**	**%**	**(f)**	**%**	**(f)**	**%**
Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik Temalar		70	%16,7	42	%10	28	%6,7
Araştırma İşlevine Yönelik Temalar		109	%26,0	71	%16,9	38	%9,0
Toplumsal İşlevine Yönelik Temalar		103	%24,6	78	%18,6	25	%5,9
Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik Temalar		136	%32,5	66	%15,7	70	%16,7
Toplam		418	%100	257	%61,4	161	%38,5

Tablo 10'a göre Üniversitelerin stratejik planlarında yer alan vizyon ifadelerinde en sık vurgulanan temanın (f=136) %32,5 oran ile "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" teması, en az sıklıkla vurgulanan temanın ise (f=70) %16,7 oran ile "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik Temalar" teması olduğu görülmektedir. Vizyon ifadelerinin üniversite grupları arasındaki dağılımı incelendiğinde en sıklıkla vurgulanan "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" 136 vizyon ifadesinde en sıklıkla (f=70) %16,7 oran ile vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde kullanıldığı belirlenmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik", "Araştırma İşlevine Yönelik" ve "Toplumsal İşlevine Yönelik" temalardaki vizyon ifadelerinin en sıklıkla devlet üniversiteleri tarafından kullanıldığı görülmektedir. Devlet ve Vakıf üniversitelerinin vizyon ifadelerinde en sık kullanılan temanın "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" tema olduğu görülmektedir. Bu temada öncelikli olarak bireyi ön planda tutan ve bireyin çıkarlarını gözeten vizyon ifadelerinin yer aldığı görülmektedir.

Devlet üniversiteleri vizyon ifadelerinde "Toplumsal İşlevine Yönelik" alt temasını ön planda tutmuştur. Devlet üniversitelerinin kamusal ve toplumsal tercihlere, ihtiyaçlara ve gereksinimlere öncelik vererek vizyon ifadeleri belirledikleri görülmektedir. Bu tutum devlet üniversitelerinin faaliyet alanı açısından tutarlı görünmektedir. Vakıf üniversiteleri ise "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" alt temayı ön planda tutmuştur. Vakıf üniversiteleri bireyin beklentilerini ve bireyin tercihlerini göz önüne alarak vizyon ifadesi belirledikleri görülmektedir. Bu tutum vakıf üniversitelerinin var oluş ve kuruluş mantığı ile tutarlı görünmektedir.

Tablo 11. Eğitim-Öğretim İşlevine Yönelik Alt Temada Yer Alana: Vizyon İfadeleri

Genel	Üniversite (N= 176)	Devlet Ünv. (N=108)	Vakıf Ünv. (N=68)
Eğitim-Öğretim İşlevine Yönelik Alt Temalar	**(f)**	**(f)**	**(f)**
Lisansüstü eğitime önem veren	6	4	2
Bölgesinde önemli eğitim merkezi olmak	10	8	2
Dünya üniversitesi olmak	16	11	5
Eğitim alanında saygın ve öncü üniversite olmak	9	6	3
Ulusal ve uluslararası düzeyde seçkin üniversite olmak	10	8	2
Nitelikli eğitim sunmak	4	2	2
Uzaktan eğitim sunmak	2	2	-
Saygın ve güvenilir eğitim sunmak	5	3	2
Çağdaş eğitim sunmak	8	3	5
Toplam	70	42	28

Tablo 11'de "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik (f=70)" temasında en sıklıkla "Dünya üniversitesi olmak (f=16)" vizyon ifadesini kullanılmıştır İkinci olarak en sık "Bölgesinde önemli eğitim merkezi olmak" ve Ulusal ve uluslararası düzeyde seçkin üniversite olmak" vizyon ifadesi kullanılmıştır. Bu ifadeler en sık devlet üniversitelerinin vizyon ifadelerinde kullanılmıştır. "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik" temasında en az sıklıkla "Uzaktan eğitim sunmak (f=2) ve "Nitelikli eğitim sunmak (f=4)" vizyon ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür.

Genel olarak değerlendirildiğinde devlet ve vakıf üniversitelerinin vizyon ifadelerinde kurum odaklı ifadeler vurgulanmıştır. Eğitim işlevine yönelik vizyon ifadelerinde kurumu ön planda tutan ve kurumu uluslararası düzeyde bir kurum olmaya yönelik ifadeler sıklıkla kullanılmıştır. Devlet ve Vakıf üniversitelerinin eğitim işlevine yönelik vizyon ifadelerinde sunulmak istenen eğitimin niteliğinden daha çok uluslararası düzeyde bir eğitim kurumu olmayı hedeflemişlerdir. Bu süreç markalaşmayı da beraberinde getirmektedir. "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik (f=42)" temada genel olarak en sıklıkla devlet üniversitelerinin vizyon ifadelerine yer verdiği görülmüştür.

Eğitim-Öğretim işlevine yönelik vizyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan D5 ve D8 kodlu devlet üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

D5: "*Eğitim, araştırma ve hizmet alanlarında yurt içi ve yurt dışında tanınan, çağdaş, katılımcı, çalışanı ve öğrencisi olmaktan onur duyulan ve tercih edilen bir üniversite olmak*".

D8: "*Girişimci, yenilikçi, üretken, bilime katkı sunan, işbirliğine açık, kaliteli eğitim hizmeti ile tercih edilen, ulusal ve uluslararası düzeyde referans alınan ve mensubu olmaktan gurur duyulan, öncü bir üniversite olmaktır.*"

Eğitim-Öğretim işlevine yönelik vizyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan V1 ve V6 kodlu vakıf üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

V1: "*Hedefimiz eğitim ve öğretimdeki mükemmeliyet düzeyi yüksek, kültürel ve sosyal açıdan donanımlı, etik değerlere önem veren bireyler yaratmadaki kararlılığı ile Türkiye'ye model oluşturan ve dünyada referans gösterilen bir akademik kurum olmaktır*".

V6: "*Ulusal ve uluslararası platformlarda kendini kanıtlamış eğitim kadrosuyla, verdiği eğitimin bilimselliği ve kalitesiyle uygulamalı bilimlerde öncü bir rol üstlenmektedir*".

Tablo 12. Araştırma İşlevine Yönelik Alt Temada Yer Alan: Vizyon İfadeleri

Genel	Üniversite (N= 176)	Devlet Ünv. (N=108)	Vakıf Ünv. (N=68)
Araştırma İşlevine Yönelik Alt Temalar	**(f)**	**(f)**	**(f)**
Ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilmek	9	4	5
Ulusal ve uluslararası alanda bilim ve teknoloji üretmek	13	9	4
Ulusal ve uluslararası sorunlara yaklaşım	7	6	1
Bölgesinde lider bir araştırma üniversitesi olmak	16	13	3
Teknoloji üretmek	19	14	5
Ulusal ve uluslararası düzeyde bilim ve teknoloji ortamına ile işbirliğine açık olmak	11	9	3
Kalite geliştirmeye yönelik	7	4	5
Yurtiçi ve yurtdışında lider bir araştırma üniversitesi olmak	27	20	8
Toplam	109	71	38

Tablo 12'de "Araştırma İşlevine Yönelik" temasında vurgulanan vizyon ifadelerinin dağılımına yer verilmiştir.

"Araştırma İşlevine Yönelik (f=109)" temada en sıklıkla "Yurtiçi ve yurtdışında lider bir araştırma üniversitesi olmak (f=27)" vizyon ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. İkinci olarak en sıklıkla "Teknoloji üretmek (f=19)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. "Araştırma İşlevine Yönelik" temadaki ifadeler en sık devlet üniversitelerinin vizyon ifadelerinde kullanılmıştır. "Araştırma İşlevine Yönelik" temada en az sıklıkla "Ulusal ve

uluslararası sorunlara yaklaşım (f=7) ve "Kalite geliştirmeye yönelik (f=7)" misyon ifadeleri kullanılmıştır.

"Araştırma İşlevine Yönelik" temada genel olarak "Teknoloji ve bilgi üretmek", "Sanayi ve bilime yönelik katkı", "Araştırma ve uygulama geliştirme" vizyon ifadeleri en sıklıkla kullanılmıştır. "Araştırma İşlevine Yönelik" temada devlet ve vakıf üniversitelerinin vizyon ifadelerinde en sıklıkla kurum odaklı ifadeler vurgulanmıştır. İkinci olarak en sıklıkla teknoloji üretimine ve niteliğe yönelik ifadeler vurgulanmıştır. Gruplar arası bir karşılaştırma yapıldığında "Araştırma İşlevine Yönelik (f=109)" temada genel olarak en sıklıkla devlet üniversitelerinin vizyon ifadelerine yer verdiği görülmüştür.

Devlet üniversiteleri vizyon ifadelerinde öncelikle "Yurtiçi ve yurtdışında lider bir araştırma üniversitesi olmayı" ve "Bölgesinde lider bir araştırma üniversitesi olmayı" hedefledikleri görülmektedir. Bu nedenle devlet üniversitelerinin misyon ifadeleri ile vizyon ifadeleri arasındaki tematik ilişki tutarlı görülmektedir.

Vizyon ifadelerinde en sıklıkla "Yurtiçi ve yurtdışında lider bir araştırma üniversitesi olmak" temasından ulaşılan bulguya göre; üniversitelerin evrensel ve ulusal düzeyde hedefler belirlerken, "Bölgesinde lider bir araştırma üniversitesi olmak" temasını kullanan bazı üniversitelerde bölgesel düzeyde hedefler belirlediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma işlevine yönelik vizyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan D2 ve D9 kodlu devlet üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

D2: "*Araştırma faaliyetlerinde temel araştırma ve uygulamalı araştırma dengesini koruyarak elde edilen çıktılarla evrensel bilime ve toplumun farklı kesimlerine yüksek katkıda bulunmak, transdisipliner araştırma kültürünü geliştirmek ve uygulamak*".

D9: "*Eğitim-öğretim, araştırma, sanat ve teknolojide kaliteyi sürekli iyileştiren, çevreye duyarlı, girişimci ve bilimsel yönüyle uluslararası alanda tanınan seçkin bir üniversite olmaktır*".

Araştırma işlevine yönelik vizyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan V8 ve V12 kodlu vakıf üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

V8: "*Araştırma–yayın kapsamında gerçekleştirilecek çalışmalarla ulusal ve uluslararası bilimsel standartları sağlamak ve bilimin düzeyini yükseltmek, üniversitenin insan kaynakları sermayesinin kurumsal verimliliği ve bağlılığını artırıp kurumsal değerlerin paylaşıldığı bir kültür yaratmaktır*".

V12: "*Eğitim, araştırma ve hizmetleri ile ülkemiz ve dünyada referans kabul edilen yenilikçi, girişimci lider bir sağlık üniversitesi olmaktır*".

Tablo 13. Toplumsal İşlevine Yönelik Alt Temada Yer Alan: Vizyon İfadeleri

Genel	Üniversite Ünv. (N= 176)	Devlet Ünv. (N=108)	Vakıf (N=68)
Toplumsal İşlevine Yönelik Alt Temalar	**(f)**	**(f)**	**(f)**
Üniversite, sanayi, toplum işbirliğini gerçekleştirmek	21	17	4
Toplumun gelişmesine hizmet etmek	6	4	2
Ulusal ve bölgesel sorunlara odaklı olmak	18	14	4
Sağlık alanında saygın üniversite olmak	8	4	4
Gelişime açık olmak	11	4	7
Bölge sorunlarına çözüm üretmek	13	11	2
Doğa ve çevre ile uyumlu	4	3	1
Toplumu bilim ile buluşturmak	2	2	-
Sanat ve kültür değerlerini koruma	9	4	5
Toplumsal kalkınmayı sağlamak	7	2	5
Bölgesel kalkınmaya katkı sunmak	4	1	3
Toplam	103	78	25

Tablo 13'de "Toplumsal İşlevine Yönelik" temasında vurgulanan vizyon ifadelerinin dağılımına yer verilmiştir. "Toplumsal İşlevine Yönelik (f=103)" temada en sıklıkla "Üniversite, sanayi, toplum işbirliğini gerçekleştirmek (f=21)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. İkinci olarak en sıklıkla "Ulusal ve bölgesel sorunlara odaklı (f=18)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. "Toplumsal İşlevine Yönelik" temada en az sıklıkla "Toplumu bilim ile buluşturmak (f=2) vizyon ifadeleri kullanılmıştır. "Toplumsal İşlevine Yönelik" temadaki ifadeler en sık devlet üniversitelerinin vizyon ifadelerinde kullanılmıştır. Devlet ve Vakıf üniversitelerinin vizyon ifadelerinde en sıklıkla kurum-toplum odaklı ifadeler vurgulanmıştır.

Gruplar arası bir karşılaştırma yapıldığında "Toplumsal İşlevine Yönelik (f=103)" temada genel olarak en sıklıkla devlet üniversitelerinin vizyon ifadelerine yer verdiği

görülmüştür. Devlet üniversiteleri vizyon ifadelerinde öncelikli olarak Üniversite, sanayi, toplum işbirliğini gerçekleştirmek, toplumsal ve bölgesel gelişimi sağlamak, bölge sorunlarına odaklanmak ve çözüm üretmek gibi toplum ve kurum odaklı vizyonları hedefledikleri görülmektedir. Aynı paralellikte devlet üniversitelerinin misyon ifadelerinde de "ülke ve bölge kalkınmasına ve gelişimine" yönelik kullanılan ifadeler Türkiye'nin sanayi ve ekonomik yönden gelişmekte olan bir ülke durumunda olması gerçeği ile uyumlu ve tutarlı bir ifade olduğu görülmektedir.

Toplumsal işlevine yönelik vizyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan D21 ve D99 kodlu devlet üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

D29: "*Uluslararası standartlarda eğitim-öğretim kalitesi, bilimsel üretimi ve üniversite-kent-sanayi işbirliğini sağlamış, tercih edilen bir üniversite olmak*".

D99: "*Eğitim, öğretim ve araştırma kalitesi ile tanınmış, yerel ve ulusal sorunları çözmeye yönelik sanayi ve toplumun işbirliği ile çalışmalar yapan evrensel değerlere saygılı, toplam kalite yönetimi ilkelerini benimsemiş sürekli gelişen bir üniversite olmak*".

Toplumsal işlevine yönelik vizyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan V3 ve V53 kodlu vakıf üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

V3: "*Ülke ekonomisinin ve iş yaşamının ihtiyacı olan, nitelikli işgücünü, çağdaş, demokrat ve analitik düşünceye sahip, sanayi ile işbirliği içinde bireyler olarak yetiştiren bir meslek yüksekokulu olmak*."

V53: "*Bilgi toplumunun oluşumuna katkı sağlayan; Ülkemizin bilim, teknoloji, ve sanat alanında çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkmasına öncülük eden; Üniversite-sanayi işbirliğini en etkin bir şekilde gerçekleştiren; ulusal ve uluslararası düzeyde saygın ve lider bir üniversite olmaktır*".

Tablo 14. Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik Alt Temada Yer Alan Vizyon İfadeleri

	Genel	**Üniversite Ünv. (N= 176)**	**Devlet Ünv. (N=108)**	**Vakıf Ünv. (N=68)**
Kaliteli İnsan Gücüne Yönelik Alt Temalar		**(f)**	**(f)**	**(f)**
Evrensel değerlere sahip bireyler yetiştirmek		20	8	12
Özgür düşünen bireyler yetiştirmek		9	4	5
Mesleğinde tercih edilen bireyler yetiştirmek		13	7	6
Sanata değer veren üstün nitelikli bireyler yetiştirmek		9	4	5
Girişimci ve özgüven sahibi öğrenciler yetiştirmek		13	4	9

Atatürk ilkelerine bağlı çağdaş bireyler yetiştirmek	18	10	8
Rekabet koşullarına uyumlu bireyler yetiştirmek	11	7	4
Meslek sahibi bireyler yetiştirmek	14	8	6
Bilim ve teknoloji üreten nesiller yetiştirmek	13	5	8
Üretken ve çalışkan bireyler yetiştirmek	16	9	7
Toplam	136	66	70

Tablo 14'de "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=136)" temasında vurgulanan vizyon ifadelerinin dağılımına yer verilmiştir.

"Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=136)" temada en sıklıkla "Evrensel değerlere sahip bireyler yetiştirmek (f=20)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. En sık kullanılan diğer alt temalarda "Atatürk ilkelerine bağlı çağdaş bireyler yetiştirmek (f=18)", "Üretken ve çalışkan bireyler yetiştirmek (f=16)", türünden vizyon ifadeleri kullanılmıştır.

"Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" temada en az sıklıkla "Özgür düşünen bireyler yetiştirmek (f=9)" ve "Sanata değer veren üstün nitelikli bireyler yetiştirmek" vizyon ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. En sıklıkla kullanılan "Evrensel değerlere sahip bireyler yetiştirmek (f=20)" vizyon ifadesinin vakıf üniversitelerinin vizyon ifadelerinde daha çok kullanıldığı görülmüştür.

Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=136)" temada en sıklıkla vurgulanan alt temaların vakıf (f=70) üniversitelerinin vizyon ifadelerinde daha sık vurgulandığı görülmektedir.

"Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" temada genel itibariyle birey odaklı vizyon ifadeleri kullanılmıştır. Vakıf üniversitelerinin vizyon ifadelerinde daha çok birey odaklı bir vizyon ifadelerine vurgu yaptıkları görülmüştür. Bunun nedeni Vakıf üniversiteleri eğitimde bireyin tercihlerine ve hizmet kalitesine öncelik vermesidir. Vakıf üniversiteleri kar amacı güden kuruluşlar olduğu için eğitim hizmetlerinde en iyi olmayı hedeflemek zorundadırlar. Devlet üniversiteleri ise daha çok kamusal ve toplumsal tercihlere, ihtiyaçlara ve gereksinimlere öncelik vermektedir. Vakıf üniversiteleri bireyin niteliğini önceleyen bir eğitim programı sunmakta, vizyon ifadelerinde bireyin gelişimine ve niteliğine daha çok vurgu yapmaktadırlar. Vakıf üniversiteleri bireyin niteliğine ve insan gücüne vurgu yaptığı vizyon ifadelerinde "Evrensel değerlere sahip bireyler yetiştirmek, Mesleğinde tercih edilen bireyler yetiştirmek, Girişimci ve özgüven sahibi öğrenciler yetiştirmek, Üretken ve çalışkan bireyler yetiştirmek, Meslek sahibi bireyler yetiştirmek, Rekabet koşullarına uyumlu bireyler yetiştirmek ve Bilim ve teknoloji üreten nesiller yetiştirmek gibi bireyin niteliğine, gelişimine ve mesleki niteliğini önemseyen ifadelerin hayata geçirilmesini hedefleri görülmektedir. Bu bulguya göre devlet üniversiteleri kaliteli insan gücü yetiştirme konusunda bölgesel kalkınmaya, teknoloji ve sanayi gelişimine yönelik kaliteli insan gücüne önem verirken, vakıf üniversiteleri ise

uluslararası düzeyde bireyin gelişimine ve kabul edilebilirliğine yönelik kaliteli insan gücüne öncelik verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Kaliteli insan gücü yetiştirmeye yönelik vizyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan D42 ve D44 kodlu devlet üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

D42: "*Yetiştirdiği öğrencileri; bilim odaklı düşünen, sorgulayan, araştıran, ait olduğu toplumun değerlerine sadık kalarak evrensel düşünebilen özgüveni yüksek bireyler olan, mensubu olmaktan onur duyulan, eğitim, araştırma ve topluma sağladığı hizmetlerle örnek bir yükseköğretim kurumu olmak*".

D44: "*Bilim ve teknolojinin gelişmesine katkıda bulunmak, ulusal ve uluslararası önemli projelere imza atmak, ülkenin sosyo - ekonomik sorunlarının çözümüne yönelik araştırmalar yapmak, bilimsel bakış açısına sahip, sanatsal ve kültürel düzeyi yüksek, katılımcı, özgür düşünen ve ahlaki değerlere sahip bireyler yetiştirmektir*".

Kaliteli insan gücü yetiştirmeye yönelik vizyon ifadelerine ilişkin alt kategoride yer alan V4 ve V16 kodlu vakıf üniversitelerinin tüm alt temaları kapsayan örnek bir misyon ifadesine aşağıda yer verilmiştir.

V4: "*Vizyonumuz; özgün bilimsel çalışmalarda adı olan, nitelikli ve yetkin bireyler yetiştiren, geleceğe iz bırakan bir üniversite olmaktır*".

V16: "*Eğitimdeki evrensel standartlarda eşliğinde; kurumsal kimliğimizi sahiplenmiş, ortak insan yaşamına ve etik değerlere saygılı, yaratıcı, teknolojiyi kullanabilen bireyler yetiştirmek*".

Üniversitelerin Misyon ve Vizyon İfadelerinin Genel Durumu

Yükseköğretim alanındaki rekabetin kritik değerleri ve dengeleri olmalıdır. "Yükseköğretim kurumları başarılı kurumları taklit ederek, misyon ve vizyon farklılaşmasından vazgeçip, tektipleşmemelidir" (Günay, 2011: 118). Yükseköğretim kurumların üç misyon üzerinde daha ağırlıkta durmaktadır. Araştırma, eğitim ve kamu hizmeti (servis) misyonudur. Bunlar arasında araştırmaya daha fazla önem atfeden bir söylem yürürlüktedir. Devlet ve Vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde "bölgesel odaklı" ve "araştırma odaklı" oldukları gözlemlenmiştir. Bölgesel odaklı üniversiteler bulunduğu ilin ve bölgenin gelişmesi, kalkınması, istihdam yaratılmasına katkı sağlamasını amaçlamaktadır. Bu üniversiteler sanayi ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde olmaya çalışan, yüksek rekabet gücüne dayanarak ürettiği bilgiyi ve değeri bölgesinin kalkınması için araç haline getiren, bölgeye katkı yapmayı amaçlayan kurumlardır.

Yükseköğretim Kurulu üniversitelerin misyon ifadelerinin birbirinin aynı veya kopyası olması yerine, farklı değerler üretmesi yaklaşımını önermekte ve bu kapsamda misyon farklılaşması ve rekabetçi yaklaşımı teşvik etmektedir. Yükseköğretim Kurulunun desteklediği "misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma" projesi kapsamında, üniversitelerin, eğitim, araştırma ve teknoloji üretimi, bölgesel kalkınma gibi konulardan birisine odaklanması beklenmiştir. Bu proje üzerinde durulan nokta üniversitelerin görevlerini yerine getirirken odaklandığı misyonu daha fazla ön plana çıkarmasıdır. Misyon odaklı yaklaşımı esas alan üniversitelerin kalite süreçlerinin daha etkin ve verimli sürdürüldüğü

ifade edilen bir diğer gerçektir (Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporu 2017: 20).

SONUÇ

Bu araştırmada, üniversitelerin stratejik planlarında ifade edilen misyon ve vizyon ifadelerinin tematik olarak incelenmesi ve analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2018 yılları arasında stratejik planlarında misyon ve vizyon ifadelerini belirleyen ve bu ifadeleri paylaşıma açan 108 devlet üniversitesi ve 68 vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 176 yükseköğretim kurumu oluşturmuştur. Devlet ve vakıf üniversiteleri olmak üzere iki ayrı gruba ayrılmıştır. Üniversitelerin misyon ve vizyon ifadeleri dört alt temada gruplandırılmıştır. 176 üniversitesinin stratejik planlarında yer alan misyon ifadelerinde toplam 620 farklı mesaj vurgulandığı, 176 üniversitesinin stratejik planlarında yer alan vizyon ifadelerinde toplam 418 farklı mesaj vurgulandığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonunda;

Üniversitelerin misyon ifadelerinde en sık "Kaliteli İnsan gücü Kaynağı Yetiştirmeye Yönelik (f=234)" temanın; vizyon ifadelerinde ise en sık "Kaliteli İnsan gücü Kaynağı Yetiştirmeye Yönelik (f=136)" temada ifadelerin kullanıldığı belirlenmiştir. Üniversitelerin misyon ifadelerinin %37,7'sinin "Kaliteli İnsan gücü Kaynağı Yetiştirmeye Yönelik" tema altında toplanmıştır. Bu temada öncelikli olarak bireye önem veren ve bireyin çıkarlarını gözeten misyon ifadeleri yer almıştır. Bu bulgudan çıkarılan sonuca göre üniversiteler öncelikli olarak ülkenin gelişmesi ve kalkınması için ihtiyaç duyulan kaliteli insan gücü kaynağını yetiştirmeyi amaçladıkları şeklinde bir yorum getirilebilir.

Üniversitelerin genel olarak vizyon ifadeleri en sık "Kaliteli İnsan gücü Kaynağı Yetiştirmeye Yönelik" teması altında gruplanmıştır. Devlet üniversiteleri vizyon ifadelerinde "Toplumsal İşlevine Yönelik" alt temasını ön planda tutmuştur. Devlet üniversitelerinin kamusal ve toplumsal tercihlere, ihtiyaçlara ve gereksinimlere öncelik vererek vizyon ifadeleri belirledikleri görülmektedir. Bu tutum devlet üniversitelerinin faaliyet alanı açısından tutarlı görünmektedir. Vakıf üniversiteleri ise "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik" alt temayı ön planda tutmuştur. Vakıf üniversiteleri bireyin beklentilerini ve bireyin tercihlerini göz önüne alarak vizyon ifadesi belirledikleri görülmektedir. Bu tutum vakıf üniversitelerinin var oluş ve kuruluş mantığı ile tutarlı görünmektedir. Bu bulguya göre üniversiteler öncelikli olarak ülkenin gelişmesi ve kalkınması için ihtiyaç duyulan kaliteli insan gücü kaynağını yetiştirmeyi hedefledikleri görülmektedir.

Araştırma sonucunda devlet üniversitelerinde misyon ifadelerinin en sıklıkla "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=112)" ve "Araştırma İşlevine Yönelik (f=105)" teması altında toplandığı belirlenmiştir. Vakıf üniversitelerinde misyon ifadelerinin en sıklıkla "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=122)" ve "Araştırma İşlevine Yönelik (f=67) teması altında toplandığı belirlenmiştir. Araştırmada vakıf üniversitelilerinde vizyon ifadelerinin en sıklıkla "Toplumsal İşlevine Yönelik (f=78)" tema, vakıf üniversitelerinde "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=70)", teması altında toplandığı belirlenmiştir.

Misyon ifadelerinin "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik (f=123)" temasında en sıklıkla "Mesleki teknik eğitim sunan (f=30)" ve "Bilgi ve teknolojiye yönelik eğitim (f=22)" misyon ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. Vizyon ifadelerinin "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik (f=70)" temasında en sıklıkla "Dünya üniversitesi olmak (f=16)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. İkinci olarak en sık "Bölgesinde önemli eğitim merkezi olmak" ve Ulusal ve uluslararası düzeyde seçkin üniversite olmak" vizyon ifadesinin kullanıldığı görülmüştür.

Misyon ifadelerinin "Araştırma İşlevine Yönelik (f=172)" temada en sık olarak "Teknoloji ve bilgi üretmek (f=87)" ve "Araştırma ve uygulama geliştirme (f=28)" misyon ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. Bu bulgulardan anlaşıldığı üzere üniversiteler daha çok teknoloji üretmek ve sanayi faaliyetlerine katkı sağlamayı hedeflemektedirler. Sanayi ve teknoloji hamleleri öncelikli olarak üretime katkıyı esas almaktadır. Ar-Ge faaliyetleri yüksek maliyetler gerektiren organizasyonlardır. Evrensel bilime katkı sağlamak ise ciddi çalışmalar gerektiren ve uluslararası düzeyde markalaşmayı gerektiren misyonlardır. Bu tip misyonlar gelişmekte olan ülkeler için öncelikli sırada olamayabilir. Türkiye gelişmekte olan bir ülkedir. Gelişmekte olan ülkeler sanayinin gelişimine yönelik hamleler yapmaktadırlar. Bu nedenle devlet ve vakıf üniversitelerinin bu yöndeki misyon ifadeleri tutarlı görülmektedir.

Vizyon ifadelerinin "Araştırma İşlevine Yönelik (f=109)" temada en sıklıkla "Yurtiçi ve yurtdışında lider bir araştırma üniversitesi olmak (f=27)" vizyon ifadesinin kullanıldığı görülmüştür. İkinci olarak en sıklıkla "Teknoloji üretmek (f=19)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. Vizyon ifadelerinde en sıklıkla "Yurtiçi ve yurtdışında lider bir araştırma üniversitesi olmak" temasından ulaşılan bulguya göre; üniversitelerin evrensel ve ulusal düzeyde hedefler belirlerken, "Bölgesinde lider bir araştırma üniversitesi olmak" temasını kullanan bazı üniversitelerde bölgesel düzeyde hedefler belirlediği şeklinde yorumlanabilir.

Misyon ifadelerinin "Toplumsal İşlevine Yönelik (f=91)" temada en sık olarak birbirine yakın alt temalar kullanılmıştır. "Bölgenin ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlamak (f=11)" ve "Ülkenin gelişimine katkı sağlamak (f=11)" misyon ifadeleri en sıklıkla kullanılan alt temalar olmuştur. İkinci olarak en sıklıkla kullanılan alt tema "Toplumun gelişmesine hizmet etmek (f=10)" misyon ifadesi olmuştur. "Toplumsal İşlevine Yönelik" temada kurum-toplum odaklı misyon ifadelerinin yer almıştır. Bu bulguya göre üniversitelerin topluma uyum sağlamayı, bölgesel ve ulusal gelişmeye ve kalkınmaya daha fazla katkıda bulunmayı amaçladıkları ifade edilebilir.

Vizyon ifadelerinin "Toplumsal İşlevine Yönelik (f=103)" temada en sıklıkla "Üniversite, sanayi, toplum işbirliğini gerçekleştirmek (f=21)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. İkinci olarak en sıklıkla "Ulusal ve bölgesel sorunlara odaklı (f=18)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında "Toplumsal İşlevine Yönelik (f=103)" temada genel olarak en sıklıkla devlet üniversitelerinde vizyon ifadelerine yer verdiği görülmüştür. Bu bulguya göre üniversitelerin vizyon ifadelerinde öncelikli olarak Üniversite, sanayi, toplum işbirliğini gerçekleştirmek, toplumsal ve bölgesel gelişimi sağlamak, bölge sorunlarına odaklanmak ve çözüm üretmek gibi toplum ve kurum odaklı vizyonları hedefledikleri şeklinde yorumlanabilir.

Misyon ifadelerinin "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=234)" temada en sıklıkla "Çağdaş (f=16)" misyon ifadesi kullanılmıştır. En sık kullanılan diğer alt temalarda "Girişimci, üretken (f=15)", "Yaratıcı (f=14), "Bilimsel düşünen (f=13)" türünden misyon ifadeleri kullanılmıştır. Üçüncü olarak en sıklıkla kıllanılan alt temalarda "Bilgi ve teknoloji üreten (f=12)", "Katılımcı (f=12)" ve "Araştırmacı (f=12)" misyon ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. En sık kullanılan iki alt tema vakıf üniversitelerinin misyon ifadelerinde kullanılmıştır. Vakıf üniversiteleri bu temanın misyon ifadelerinde birey odaklı bir misyon ifadesi kullanmışlardır. Vakıf üniversiteleri kar amacı güden ve eğitimde bireyin tercihlerine ve hizmet kalitesine öncelik veren eğitim kurumlarıdır. Devlet üniversiteleri ise daha çok kamusal ve toplumsal tercihlere, ihtiyaçlara ve gereksinimlere öncelik vermektedir. Vakıf üniversiteleri bireyin niteliğine ve insan gücüne yönelik daha çok "özgür düşünen, çağdaş, girişimci-üretken, yaratıcı, yenilikçi, katılımcı, çevreci" misyon ifadelerine daha sık vurguda bulunmuşlardır.

Vizyon ifadelerinin "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=136)" temada en sıklıkla "Evrensel değerlere sahip bireyler yetiştirmek (f=20)" vizyon ifadesi kullanılmıştır. En sık kullanılan diğer alt temalarda "Atatürk ilkelerine bağlı çağdaş bireyler yetiştirmek (f=18)", "Üretken ve çalışkan bireyler yetiştirmek (f=16)", türünden vizyon ifadeleri kullanılmıştır. Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında "Kaliteli İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik (f=136)" temada en sıklıkla vurgulanan alt temaların Vakıf (f=70) üniversitelerinin vizyon ifadelerinde daha sık vurgulandığı görülmüştür. Bu bulguya göre devlet üniversiteleri kaliteli insan gücü yetiştirme konusunda bölgesel kalkınmaya, teknoloji ve sanayi gelişimine yönelik kaliteli insan gücüne önem verirken, vakıf üniversiteleri ise uluslararası düzeyde bireyin gelişimine ve kabul edilebilirliğine yönelik kaliteli insan gücüne öncelik verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Bir örgütün kurumsal kimliğini ortaya çıkaran en önemli unsur misyon ve vizyon ifadeleridir. Misyon ifadesi bir kuruluşu veya örgütün varoluş nedenidir, örgütün kimliği ve örgütü benzer örgütlerden ayırarak farklı yönlerini açıklar. Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin stratejik planlarında yer alan misyon ve vizyon ifadelerinin incelendiği araştırmada misyon ifadelerinde vurgu yapılan alt temaların vizyon ifadelerinde vurgu yapılan alt temalar ile uyumlu ve tutarlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Fakat farklı işleve, farklı coğrafyaya ve farklı tarihi geçmişe sahip bazı üniversitelerin benzer misyon ve vizyon ifadelerini kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmanın kapsamı dışında tutulan 18 üniversitenin misyon ve vizyon ifadelerini resmi web sitesinde yayınlamadıkları tespit edilmiştir. Yükseköğretimde kalite güvence çalışmalarının hem ulusal hem de uluslararası düzeyde önem kazandığı bir dönemde bu üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerini belirleyememiş olmaları düşündürücüdür.

Stratejik planın başarı olması misyon ve vizyon ifadelerinin gerçekçi ve doğru şekilde ifade edilmesine ve katılımcı bir anlayışla belirlenmesine bağlıdır. Son yıllarda araştırma üniversitelerinin stratejik planlarındaki misyon ifadelerine yönelik olarak "misyon odaklı yaklaşım" anlayışı uygulanmaya başlamıştır. Yükseköğretim Kurulunun desteklediği "misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma" projesi kapsamında, üniversitelerin, eğitim, araştırma ve teknoloji üretimi, bölgesel kalkınma gibi konulardan birisine odaklanması beklenmiştir. Bu proje üzerinde durulan en önemli husus üniversitelerin

görevlerini yerine getirirken odaklandığı misyonu daha fazla ön plana çıkarmasıdır. Misyon odaklı yaklaşımı esas alan üniversitelerin kalite süreçlerinin daha etkin ve verimli sürdürüldüğü tespit edilmiştir. Bu nedenle Yükseköğretim Kurulu üniversitelerin misyon ifadelerinin birbirinin aynı veya kopyası olması yerine, farklı değerler üretmesi yaklaşımını önermekte ve bu kapsamda misyon farklılaşması ve rekabetçi yaklaşımı teşvik etmektedir.

Tartışma

Bu araştırmaya konu olan Türkiye üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadeleri geçmiş yıllarda bazı araştırmalara da konu olmuştur. Literatürde yer alan çalışmalarda Türkiye'deki üniversitelerin geçmiş yıllara ait misyon ve vizyon ifadeleri tematik olarak incelenmiştir. Bazı çalışmalarda üniversitelerin misyon ifadeleri incelenmişken, bazılarında ise misyon ve vizyon ifadeleri birlikte incelendiği görülmüştür. Üniversitelerin web sitelerinde erişime sundukları misyon ve vizyon ifadeleri dönem dönem farklılıklar göstermektedir. Bunun nedeni her üniversite belirli yıllar arasında bir misyon ve vizyon bildiriminde bulunmaktadır. Bazı üniversitelerde rektörün değişmesi ya da görev süresinin dolması nedeniyle bir takım yeni planlar gündeme gelmekte ve bu doğrultuda üniversitenin misyon ve vizyon ifadelerinin de değiştiği görülmektedir. Üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin hangi unsurlara göre değiştiği, üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin neden birbirine yakın veya benzer ifadeler içerdiği konusu ayrı bir araştırma olarak incelenmesi gerekmektedir. Arabacı ve Şener (2013) çalışmasında üniversitelerin misyon ifadelerinin birbirine çok benzer ifadeler olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durum karşısında üniversitelerin misyon ifadelerinin oluşturulma sürecinde diğer üniversitelerin web sayfalarından yararlanıldığı intibaını oluşturduğu izlenimi ifade edilmiştir. Benzer şekilde Kılıç'ın (2010) yapmış olduğu çalışmada da aynı alanda faaliyet gösteren örgütlerin, web sitelerindeki vizyon ve misyon ifadelerinin benzerlik gösterdiği vurgulanmıştır. Bu durumun sadece üniversitelere has bir durum olmadığı da anlaşılmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan devlet ve vakıf üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadeleri ile uyumlu bir tema ortaya çıkardıkları görülmüştür. Fakat bu uyumun nasıl pratiğe yansıdığı konusunda misyon ve vizyon ifadelerine ait göstergeler üniversitelerin iç değerlendirme raporlarında yer verilmemiştir. Ayrıca üniversitelerin stratejik planlarında yer verdiği misyon ve vizyon ifadelerinin ne yönde amacına ulaştığı da tartışmalı bir konudur. Bu ifadelerin amacına ulaşıp ulaşmadığının belirlenmesi, geri dönük olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi ise kalite güvence yaklaşımlarının sistemli hale gelmesiyle ile mümkün olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma sonunda ortaya çıkan üniversitelerin misyon ifadelerinde en sık "Kaliteli İnsan gücü Kaynağı Yetiştirmeye Yönelik" temanın kullanıldığı, Özdem (2011)'in "Nitelikli İnsan Gücü Kaynağı Yetiştirmeye Yönelik Hizmetler" temasından elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Ayrıca Arabacı ve Şener (2013)'in çalışmasında üniversitelerin "Eğitim öğretim hizmeti" kategorisinde en sık kullandıkları misyon ifadesinin "Çağdaş ve nitelikli bireyler yetiştirme" ve "Değerlere bağlı bireyler yetiştirmek" temasının bu araştırma sonunda ortaya çıkan misyon ifadelerinde en sık

"Kaliteli İnsan gücü Kaynağı Yetiştirmeye Yönelik" temasından elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Bu araştırmada en az sıklıkla kullanılan "Toplumsal İşlevine Yönelik" tema olduğu, Özdem (2011)'in misyon ifadelerinde en az sıklıkla kullanılan temanın ise "Eğitim öğretim işlevine yönelik hizmetler" teması olduğu ortaya çıkmıştır. Her iki çalışmada bu temanın birbirini desteklememesinin nedeni ise üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin belli şartlar altında dönem dönem değişmesi ve rekabete katılan yeni üniversitelerin varlığı gösterilebilir. Özdem (2011) çalışmasında Ocak-Nisan 2010 tarihleri arasında yapılan tarama sonucunda 72 devlet üniversitesinin stratejik planlarında yer alan misyon ve vizyon ifadeleri incelemişken, bu araştırma da ise 2018 yılında 176 (108 devlet, 68 vakıf) üniversitenin misyon ve vizyon ifadeleri incelenmiştir. Her iki araştırmanın sonucunda bazı temaların farklı sonuçlar içermesi nicelik bakımından farklı olması ve üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinde dönemsel olarak değişikliğe gitmesi gösterilebilir. Yükseköğretimde rekabetin hızla artması ile yeni üniversitelerin rekabete katılması üniversitelerin misyon ifadelerinde kaliteli insan gücü ve eğitim-öğretim temalarını daha ön planda tuttuğu sonucu çıkarılabilir.

Bu araştırmada üniversitelerin vizyon ifadelerinde en sık "Kaliteli İnsan gücü Kaynağı Yetiştirmeye Yönelik" temanın, en az sıklıkla "Eğitim Öğretim İşlevine Yönelik" temanın kullanıldığı, Özdem (2011)'in çalışmasında ise en sık "Araştırma İşlevine Yönelik Hizmetler" temasının kullanıldığı, en az sıklıkla "Nitelikli İnsan Gücü Kaynağına Yönelik Hizmetler" temasının kullanıldığı görülmüştür. Her iki sonucun birbirini desteklemediği görülmüştür. Yıllar içinde üniversitelerin vizyon ifadelerinde farklılaşmaya gittikleri görülmektedir. Yükseköğretimde vakıf üniversitelerinin yaygınlaşması, yükseköğretimde rekabetin artması ve uluslararası düzeyde öğrenci hareketlilikleri devlet üniversitelerinin de vizyon ifadelerinde öncelikli olarak nitelikli insan gücü yetiştirme ifadesini hedef noktası haline getirdiğini söylemek mümkündür.

Eğitim-öğretim işlevine ve araştırma işlevine yönelik hizmetler yükseköğretim kurumlarının zaruri faaliyetleri arasında yer alan hizmetlerdir. Bireyi merkez noktasına koyarak nitelikli insan gücünü hedefleyen vizyon ifadeleri daha gerçekçi ve tutarlı ifadelerdir. Bu tip ifadeler yükseköğretim kurumlarını birbirinden farklılaştırmaktadır. Bu farklılaşma vizyon ifadelerini genel ifadelerden özel (gerçekçi ve tutarlı) ifadelere yönelttiğini düşünmek mümkündür. Yükseköğretimde Kalite Güvence yaklaşımlarının sistematik hale getirilmesi ve dış değerlendirme sürecinin üniversiteler üzerinde denetim rolü üniversitelerin benzer misyon ve vizyon ifadelerini kullanmaktan sakındırması açısından caydırıcı bir etken olduğunu söylemek mümkündür.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda bir takım öneriler geliştirilmiştir. Araştırma sonuçları göz önüne alındığında;

Yükseköğretim kurumlarının misyon ve vizyon ifadelerinin kurumun temel değerlerinde daha görünür hale getirilmesi,

Üniversitelerin stratejik planlarında misyon ve vizyon ifadelerinde "misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma" projesi kapsamında misyon odaklı bir misyon ve vizyon belirlenmesinin yaygınlaştırılması,

2019-2023 yıllarını kapsayan yeni stratejik planda misyon, vizyon, amaç ve hedeflere ilişkin ölçülebilir, karşılaştırılabilir temel performans göstergelerin tanımlanması,

Yükseköğretim Kurumlarında kalite stratejisinin Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvencesi Birliği'nin (ENQA) ile uyum içerisinde; kurumun misyon, vizyon ve temel hedeflerini bütünleştiren bir anlayış doğrultusunda belirlenmesi,

Misyon ve vizyon ifadelerinin gerçekçi ve tutarlı, sloganlaşmış ve birbirine benzer ifadelerden uzak, farklılaşmayı öne çıkaran ve katılımcı bir anlayışla belirlenmesi,

Stratejik planların uygulanması kapsamında misyon ve vizyon ifadelerinin ne yönde amacına ulaştığı, ne derece pratiğe dönüştürüldüğü ve kurumun performansına ne yönde katkı sağladığına ilişkin somut göstergeleri ortaya koyan, izleyen ve araştıran bir sistemin tasarlanması,

Devlet ve vakıf üniversitelerinin stratejik planlarındaki misyon ifadelerinde en sıklıkla vurgulanan temaların vizyon ifadelerinde vurgulanan temalar ile uyumluluğu ve tutarlılığını inceleyen, ne derece eyleme dönüştürülebildiği denetleyen bir programın tasarlanması,

Benzer misyon ve vizyon ifadeleri kullanan üniversitelerin, stratejik planlarını yeniden gözden geçirmeleri önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Arıkan, R. (2004). Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama, 4. bs. Ankara: Asil Yayıncılık.

Aslan, E., ve Tavşancıl, E. (2001). *İçerik Analiz ve Uygulama Örnekleri*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Bursalıoğlu, A. S., ve Tezsürücü, D. (2013). Yükseköğretimde Değişim: Kalite Arayışları, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Ünv. Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 97-108.

Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Hubermas Modeli, *Ahi Evran Ünv. SBE Dergisi*, 3 (1), 1-15.

Barutçugil, İ. (2013). *Stratejik Yönetim*, İstanbul: Kariyer Yayınları.

Betz, F. (2010). *Yönetim Stratejisi*, (Ü. Şensoy, çev.). Ankara: Tübitak Yayınları.

Bergen Bildirisi (2005). Yükseköğretimden Sorumlu Eğitim Bakanları Konferansı, http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/bergen-bildirgesi-2005- [10 Ağustos 2018].

Buzlu, B. H. (2011). *Kalite Yönetim Sistemleri*, İzmir: Zeus Kitabevi.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 14. bs. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Çelik, Z., Gür, B., Kurt, T., ve Yurdakul, S. (2017). *Yükseköğretime Bakış 2017*, Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları.

Doğan, S. (2017). 2006'dan Sonra Kurulan Üniversitelerde Rektörlerin 2023 Hedefleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 7* (1): 1-11.

Doğan, S. (2016). *Rektörlerin Gözüyle Üniversitelerimiz*, İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.

Dölen, Emre. (2010). *Türkiye'de Üniversite Tarihi 5: Özerk Üniversite Dönemi*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, Z. (2014). Vizyon ve Misyonun Geliştirilmesi. D. Taşcı ve İ.C. Ulukan (Ed.), Stratejik Yönetim-I, 2 bs. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 44-64.

Gencel, U. ve Aktan, C. (2007). *Değişim Çağında Yükseköğretim*, İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayınları.

Günay, D. (2011). Türk Yükseköğretiminin Yeniden Yapılandırılması

Bağlamında Sorunlar, Eğilimler, İlkeler ve Öneriler – I. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1 (3): 113-121.

Halis, Muhsin. (2013). *Toplam Kalite Yönetimi ve Kalite Yönetim Sistemleri*, 2. Baskı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

Hughes, O. (2014). *Kamu İşletmeciliği ve Yönetimi*, (B. Kalkan., B. Akın. ve Ş. Akın çev.). Ankara: Big Bang Yayınları.

Kılıç, M. (2010). Stratejik Yönetim Sürecinde Değerler, Vizyon ve Misyon Kavramları Arasındaki İlişki. *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 13 (2): 81-98.

Kumar, R. (2011). *Araştırma Yöntemleri,* (Ö.Çokluk., G. Şekercioğlu ve H. Atak çev.). Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.

Kalkınma Bakanlığı. (2013). Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, *Kalkınma Bakanlığının Meclis Kararı İle Kabul Edilen Özel İhtisas Raporu*.

http://www.sbb.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu_Kalk%C4%B1nma_Plan%C4%B1.pdf [27 Temmuz 2018].

Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama*, 3. Sürüm.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/VrllQ+Kamu_Idareleri_Icin_Stratejik_Planlama_Kilavuzu.pdf [27 Temmuz 2018].

Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Üniversiteler İçin Stratejik Planlama*, 3. Sürüm.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/wtnii+Universiteler_Icin_Stratejik_Planlama_Rehberi.pdf [27 Temmuz 2018].

Kılıç, Ramazan. (1999). Türkiye'de Yükseköğretimin Tarihsel Gelişimi. *DÜ S.B. Dergisi, 3* (3): 289-310.

Köksoy, M. (1998). *Yükseköğretim Kalite ve Türk Yükseköğretimi İçin Öneriler*, 2. Baskı, İstanbul: İstanbul Kültür Ünv. Yayınları.

Saraç, Tahsin. (1985). *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Adam Yayınları.

Sarp, Nilgün. (2014). *Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Sökmen A. (2014). *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Okumuş, Fevzi., Koyuncu, Mustafa ve Günlü, Ebru. (2012). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Öztekin, A. (2010). *Yönetim Bilimi*, 4 bs. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Özer, M., Gür, B. ve Küçükcan, T. (2011). Kalite Güvencesi: Türkiye Yükseköğretimi İçin Stratejik Tercihler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *1* (2): 59-65.

SETA. (2010). Yükseköğretimde Kalite Güvencesi. *SETA Vakfı Raporu*,

Ankara: SETA Yayınları.

Özer, A. (2015). *21. Yüzyılda Yönetim ve Yöneticiler*, 3 bs. İstanbul: Adalet Yayınevi.

Özdem, Güven. (2011). Yükseköğretim Kurumlarının Stratejik Planlarında Yer Alan Vizyon ve Misyon İfadelerinin Analizi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11 (4), 1869-1894.

Özgür, Gönül. (2013*). Eğitim Hizmetlerinde Kalite*, Konya: Eğitim Yayınevi.

Yalı, S. *(*2017). Avrupa Birliği'nde Yükseköğretim Çalışmaları: Bologna Süreci ve Türk Üniversiteler, *F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi,* 27 (2), 143-44.

Yıldırım, S. (2014). *Yönetim Teorileri*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

YKK Çalışma Usul ve Esasları, YKK İlgili Mevzuat, 2015. http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/ilgili-mevzuat [14 Ocak 2018].

YÖK (Yükseköğretim Kurulu), Kalite Güvencesi. http://yok.gov.tr/ar/web/uluslararasi-iliskiler/kalite-guvencesi1 [15 Ağustos 2018].

Yükseköğretim Kalite Kurulu SSS. 2018. http://yokak.gov.tr/sss [15 Ağustos 2018].

Yükseköğretim Kurumları Kurumsal İç Değerlendirme Raporları. 2018. http://yokak.gov.tr/raporlar/kurum-ici-degerlendirme-raporlari [15 Ağustos 2018].

Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporu 2017, Yükseköğretim Kalite Kurulu, Ankara: 2018. http://yokak.gov.tr/ [15 Ağustos 2018].

1982 Anayasası "131. Madde", *T.C Resmi Gazete*, 2709, 09 Aralık 1982. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf [10 Ocak 2018].

Yükseköğretim Stratejisi Raporu, 2007, *T.C. Yükseköğretim Kurulu*, http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_strateji_kitabi/27077070-cb13-4870-aba1-6742db37696b [28 Ocak 2018].

29466 sayılı Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, *T.C. Resmi Gazete*, 05.09.2015. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/09/20150905-5.htm [11 Ocak 2018].

25942 sayılı Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği. *Resmi Gazete*, 2005. http://www.yodek.org.tr/yodek/files/e64f6efb106e056da767a698f8434090.pdf [14 Temmuz 2018].

29179 sayılı Kamu İdarelerinde Stratejik Planlama Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, 26.05.2006. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060526-11.htm

[1 Şubat Ocak 2018].

17609 sayılı Üniversitelerde Akademik Teşkilat Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, 14587, 18.02.1982.

http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.10127&MevzuatIliski=0

[10 Ocak 2018].

1750 sayılı Üniversiteler Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*, 14587, 07.07.1973.

http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14587.pdf [12 Mayıs 2018].

29423 sayılı Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, 29423, 23.07.2015. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150723-3.htm

[10 Ocak 2018].

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*, 17506, 06.11.1981.

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf [10 Ocak 2018].

25942 sayılı Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, 25942, 20.09.2005.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/09/20050920-9.htm

[11 Ocak 2018].

30344 sayılı Kamu İdarelerinde Stratejik Planlama Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, 26.02.2018. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180226-10.htm [10 Mart 2018].

4936 sayılı Üniversiteler Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*, 6336, 18.06.1946.

http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6336.pdf [12 Mayıs 2018].

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*, 24.12.2003. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf [11 Ocak 2018].

17 Nolu Cumhurbaşkanı Kararnamesi, *T.C Resmi Gazete*, 30474, 10.07.2018.

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710.pdf [11 Ocak 2018].

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. *Kamu İdarelerinde Stratejik Yönetim ve Planlama*, http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik plan/g/du/kurum/Devlet+Universiteleri [11 Ocak 2018].